

Sjeik Aḥmad-i-Aḥsá'í
og
siyyid Kázim-i-Rashtí

BAHÁ'Í FORLAGS STUDIESERIE NR. 24

Sjeik Aḥmad-i-Aḥsá'í
og
siyyid Kázim-i-Rashtí

BAHÁ'Í FORLAG
OSLO 1993

Til norsk etter kapittel I og II i
The Dawn-Breakers.
Nabíl's Narrative of the Early Days of the Bahá'í Revelation
(Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1932)

Oversatt av Kirsten Bonnevie.

© Bahá'í Forlag 1993

ISSN 0801-650X

Sjeik Aḥmad-i-Aḥsá'ís oppdrag

På en tid da den skinnende virkelighet i Muhammeds tro var blitt fordunklet av uvitenheten, fanatismen og villfarelsen i de stridende sekter som troen var blitt splittet i, kom Guds lysende ledestjerne til syne over Østens¹ horisont i sjeik Aḥmad-i-Aḥsá'ís² skikkelse. Han så hvordan de som bekjente seg til den islamske tro, hadde brutt dens enhet, svekket dens kraft, forkvaklet dens formål og fornedret dens hellige navn. Han ble fylt av sjelekval ved synet av fordervelsen og striden som kjennetegnet sjia-sekten i islam. Inspirert av lyset som skinte i ham selv³ reiste han seg med usvikelig klarsyn, fast målbevissthet og den ytterste selvforsakelse for å ta til orde mot dette æreløse folks forræderi mot troen. Med brennende iver og i bevisstheten om sitt høye kall rettet han inntrengende henstillinger ikke bare til sjia-islam, men til alle Muhammeds tilhengere i hele Østen, om at de måtte våkne av likegyldighetens søvn og berede veien for ham som nødvendigvis ville måtte fremstå i tidens fylde, og som med sitt lys alene kunne spre fordommens og uvitenhetens tåke som hadde innhyllet denne troen. Han forsaket hjem og familie og slo seg ned på en av øyene i Bahrain sør for Den persiske gulf, som befalt av det allmektige forsyn, for å bringe klarhet i mysteriene i de versene i de islamske skrifter som bebudet at det skulle komme en ny gudsmanifestasjon. Han var fullstendig klar over farene som lurte underveis og forstod fullt ut hvilket tyngende ansvar oppgaven innebar. I sitt hjerte var han glødende overbevist om at innenfor islam ville ingen reform, den være seg enn så drastisk, kunne føre dette villfarne folket på rett vei igjen. Han visste – og var av Guds vilje bestemt til å skulle vise – at intet mindre enn en ny og uavhengig åpenbaring, slik islams hellige skrifter bekreftet, igjen kunne bringe denne dekadente troen på fote igjen og gjenopprette dens fordums renhet.⁴

¹ Ifølge hans sønn sjeik 'Abdu'lláh er hans avstamning slik: «Sjeik Aḥmad-ibn-i-Zaynu'd-Dín-ibn-i-Ibráhím-ibn-i-Şakhr-ibn-i-Ibráhím-ibn-i-Záhir-ibn-i-Ramaḍán-ibn-i-Rashíd-ibn-i-Dahím-ibn-i-Şimrúkh-ibn-i-Súlih.» (A.L.M. Nicolas: *Essai sur le Shaykhisme*, I, s. 1.)

² Født i måneden *rajab*, år 1166 e.h., 24/4-24/5 1753, i byen Aḥsá, i Aḥsá-distriktet, nordøst for den arabiske halvøy. (A.L.M. Nicolas: *Essai sur le Shaykhisme*, I, s. 1.) Han ble født som sjia, selv om hans forfedre var sunnier. (Ibid., s.2.) Ifølge E.G. Browne (*A Traveller's Narrative*, note E, s. 235.) ble sjeik Aḥmad født i år 1157 e.h. og døde i 1242.

³ Siyyid Kázim skriver følgende i boken *Dalílu'l-mutaḥayyirín*: «En kveld så vår mester imam Ḥasan, måtte Guds velsignelse hvile over ham! Hans hellighet førte sin velsignede tunge inn i hans munn. Fra hans hellighets livsalige spytt suget han til seg Guds kunnskap og bistand. Det smakte søtere enn honning og duftet lifligere enn moskus, og det var også ganske varmt. Da han kom til seg selv og våknet av drømmen, strålte lyset av guddommelig kontemplasjon i ham. Hans sjel strømmet over av Guds velsignelser og ble fullstendig løsrevet fra alt utenom Gud. Hans tro, hans tillit til Gud og hengivelse i den høyestes vilje økte raskt. På grunn av en stor kjærlighet og en glødende attrå som oppstod i hans hjerte, glemte han å spise og kle seg, unntatt akkurat såpass at han holdt seg i live.» (A.L.M. Nicolas: *Essai sur le Shaykhisme*, I, s. 6.)

⁴ «Han [sjeik Aḥmad] var fullt klar over at han var utvalgt av Gud til å gjøre menneskenes hjerter

Tidlig i det trettende århundre etter hedsjra reiste han seg i en alder av førti år for å vie resten av livet til oppgaven som han kjente seg drevet til å påta seg. Han var fri for alt jordisk gods og hadde løsrevet seg fra alt uten Gud. Han dro først til Najaf og Karbilá,¹ der han i løpet av et par års tid gjorde seg fortrolig med hva islams lærde tenkte og lærte. Der ble han anerkjent som en av de autoriserte fortolkere av islams hellige skrift, ble erklært som mujtahid og fikk snart forrang blant kolleger som enten besøkte disse hellige byene eller bodde der. De kom til å anse ham for å være innviet i den guddommelige åpenbarings mysterier og skikken til å forklare de dunkle uttalelsene fra Muhammed og troens imamer. Etter hvert som hans innflytelse økte og hans autoritet vokste, fant han seg beleiret på alle kanter av et stadig økende antall hengivne søkere som ønsket klarhet i troens vanskelige punkter, som han gav en kyndig og uttømmende utlegning av. Ved sin kunnskap og fryktløshet skremte han sufiene og nyplatonistene og andre beslektede tankeretninger,² som misunnte ham hans lærdom og fryktet hans hensynsløshet. Dermed vant han større velvilje hos slike lærde geistlige som mente at disse sektene spredte uklare og kjetterske læresetninger. Men selv om hans berømmelse var stor og alle så på ham med respekt, så foraktet han alle æresbevisningene som hans beundrere overøste ham med. Han forundret seg over deres underdanige hengivenhet overfor verdighet og rang og nektet resolutt å befatte seg med det de

rede til å ta imot den fullstendige sannhet som snart skulle åpenbares, og at gjennom ham ble adgangen igjen åpnet til den skjulte tolvte imam Mihdí. Men han fremsatte ikke dette i klare og umiskjennelige vendinger, så ikke "de syndige" skulle snu om igjen og sønderrive ham.» (Dr. T.K. Cheyne: *The Reconciliation of Races and Religions*, s. 15.)

- 1 «Karbilá ligger rundt ni mil sørvest for Bagdad ved bredden av Eufrat. ... De viktigste bygningene er gravmælene for Husayn i sentrum av byen og for hans bror 'Abbás i det sørøstre kvartalet.» (C.R. Markham: *A General Sketch of the History of Persia*, s. 486.) Najaf holdes i ære av sjiaene fordi imam 'Alís grav ligger der.
- 2 «De viktigste særegenhetene ved sjeik Aḥmads synspunkter ser ut til å ha vært som følger. Han erklærte at all kunnskap og alle vitenskaper var inneholdt i Koranen, og for å forstå den indre betydningen av de sistnevnte fullt ut, måtte man derfor tilegne seg kunnskap om det førstnevnte. For å utvikle denne læren pleide han å anvende kabbalistiske tolkningsmetoder på den hellige teksten, og han bestrebet seg på å bli fortrolig med de ulike vitenskaper som var kjent for den muslimske verden. Han næret den mest overdrevne ærbødighet for imamene, særlig for imam Ja'far-i-Şáđiq, den sjettede i rekken, som han ofte pleide å sitere. ... Om det kommende liv og også om legemets oppstandelse forfektet han synspunkter som i alminnelighet ble ansett for å være uortodokse, som tidligere nevnt. Han erklærte at menneskekroppen var sammensatt av forskjellige deler som kom fra de fire elementer og de ni himler, og at oppstandelseslegemet bare inneholdt bestanddelene fra de sistnevnte, mens de førstnevnte vendte tilbake til sine opprinnelige kilder ved døden. Dette subtile legemet, som alene unngikk å bli ødelagt, kalte han *jism-i-húriqlíyá*, der det siste leddet ble antatt å være et gresk ord. Han hevdet at det eksisterte potensielt i våre nåværende legemer, "som glass i sten". Likeledes hevdet han at når det gjaldet Profetens nattlige himmelfart, så var det dette og ikke det materielle legemet som foretok reisen. På grunn av disse synspunktene ble han av flertallet blant ulemaene erklært for å være uortodoks og beskyldt for å holde seg til det som ble lært av mullá Şadrá, den største persiske filosof i moderne tid.» (*Journal of the Royal Asiatic Society*, 1889, artikkel 12, s. 890-891.)

strebet etter og lengtet etter.

Da han hadde nådd sitt mål i disse byene og innåndet duften som ble ført hen til ham fra Persia, kjente han i sitt hjerte en ubetvingelig lengsel etter å skynde seg til dette landet. Men han lot ikke sine venner få vite hva som egentlig drev ham til å sette kursen dit. Via Den persiske golf skyndte han seg til landet som var hans hjertes attrå, under foregivende av å skulle besøke imam Riḏás gravmæle i Mashhad.¹ Han var full av iver etter å lette sitt hjerte og søkte iherdig etter dem som han kunne innvie i den hemmeligheten som han ennå ikke hadde røpet for noen. Byen Shíráz gjemte denne Guds skjulte skatt, og derfra skulle forløperen for den nye manifestasjonen la sin røst høre. Da han kom dit, slo han seg til i Masjid-i-Jum'ih, en moské som i stil og utforming hadde en slående likhet med helligdommen i Mekka. Han bemerket mange ganger, mens han betraktet dette byggverket: «Sannelig, dette gudshuset vitner om slike tegn som bare kan oppfattes av den som er utstyrt med forstand. Jeg tror den som planla og bygget det, var inspirert av Gud.»² Hvor ofte og hvor lidenskapelig roste han vel ikke denne byen! Han priste den i så høye toner at tilhørerne, som var bare så altfor fortrolige med byens middelmådighet, ble forbauset over hans måte å uttrykke seg på. «Undres ikke,» sa han til dem som ble overrasket, «for om ikke lenge vil hemmeligheten i mine ord bli åpenbart for dere. Blant dere er det noen som skal oppleve å skue den dags herlighet som de gamle profeter har lengtet etter å være vitne til.» For de ulemaene som møtte ham og samtalte med ham, hadde han en så stor autoritet at de sa seg ute av stand til å fatte meningen med hans hemmelighetsfulle hentydninger, og de begrunnet det med at deres egen forståelse kom til kort.

Da sjeik Aḥmad hadde sådd den guddommelige kunnskaps frø i hjertene hos dem som han fant mottagelige for sin appell, dro han til Yazd. Der ble han en stund og var hele tiden opptatt med å spre slike sannheter som han kjente seg tilskyndet til å åpenbare. De fleste av hans bøker og epistler ble skrevet der.³ Han vant slik

¹ I det niende århundre ble levningene av imam Riḏá, sønn av imam Músá og den åttende av de tolv imamer, begravet i Mashhad.

² «I landet Fá (Fárs) ligger det en moské, og i midten av den rager det opp et byggverk som ligner på Ka'bih (Masjid-i-Jum'ih). Det ble bygget bare som et tegn som viser at Guds vilje er kommet til uttrykk ved at huset ble bygget i det landet. [Det hentydes til det nye Mekka, dvs. Bábs hus i Shíráz.] Velsignet være den som tilber Gud der i landet. Vi har sannelig også tilbedt Gud der og bedt for ham som reiste dette byggverket.» (*Le Bayán Persan*, bind II, s. 151.)

³ I kapittel 5 av boken *Essai sur le Shaykhisme* presenterer A.L.M. Nicolas en liste over ikke mindre enn nittiseks bind, som sies å utgjøre hele denne flittige skribents samlede litterære produksjon. De viktigste av dem er:

1. Kommentar til sjeik Hádís *Zíyaratu'l-jámi'atu'l-kabírih*.
2. Kommentar til verset «Qu'l Huválláh-u-Aḥad».
3. *Risáliy-i-kháqáníyyih*, som svar på sjah Fath-'Alís spørsmål angående Qá'imens overlegenhet i

berømmelse¹ at herskeren over Persia, sjah Fath-'Alí, ble beveget til å sende et skriftlig budskap² til ham fra Teheran. Sjahren bad ham forklare bestemte spørsmål angående vanskelige læresetninger i den muslimske tro, punkter som rikets ledende ulemaer hadde vært ute av stand til å avklare. Denne henvendelsen besvarte sjeik Aḥmad beredvillig i form av en epistel som han kalte *Risáliy-i-sultáníyyih*. Sjahren ble så tilfreds med epistelens språk og innhold at han straks sendte ham nok et budskap, denne gangen med en innbydelse til å besøke hoffet. I sitt svar på dette kongelige budskapet skrev han følgende: «Siden jeg helt fra jeg forlot Najaf og Karbilá har hatt til hensikt å avlegge et besøk ved imam Riḏás gravmæle i Mashhad, våger jeg å håpe at Deres kongelige majestet nådigst vil tillate meg å holde det løftet jeg har avlagt. Senere hen er det, om Gud vil, mitt håp og min hensikt å benytte meg av den ære som Deres kongelige majestet har nedlatt seg til å skjenke meg.»

Hájí 'Abdu'l-Vahháb var en svært from mann, rettskaffen og gudfryktig. Han var en av dem i Yazd som ble vekket av budskapet fremført av sjeik Aḥmad, denne Guds lysbærer. Hver dag besøkte han sjeik Aḥmad sammen med en viss mullá 'Abdu'l-Kháliq-i-Yazdí, som hadde gjort seg bemerket ved sin autoritet og sin lærdom. Ved bestemte anledninger pleide imidlertid sjeik Aḥmad, til den lærde 'Abdu'l-Kháliq's store forbauselse, å be ham trekke seg tilbake og la ham være alene sammen med 'Abdu'l-Vahháb, slik at han kunne snakke fortrolig med sin utvalgte yndlingsdisippel. Denne tydelige begunstigelsen av en så beskjeden og ulærd mann som 'Abdu'l-Vahháb var en kilde til stor forbauselse for hans ledsager, som var bare

forhold til sine forfedre.

4. Om drømmer.
5. Svar til sjeik Músáy-i-Baḥraynání angående Sáḥibu'z-Zamáns stilling og påstander.
6. Svar til sufiene.
7. Svar til mullá Mihdíy-i-Astirábádí om sjelens kunnskap.
8. Om det kommende livs glede og smerte.
9. Svar til mullá 'Alí-Akbar om den beste vei frem til Gud.
10. Om oppstandelsen.

¹ «Nyheten om at han var kommet, skapte stort oppstyr, og noen av de mest berømte ulemaene mottok ham med ærbødighet. De viste ham stor oppmerksomhet, og det samme gjorde byens innbyggere. Alle ulemaene kom for å treffe ham. Det var alminnelig kjent at han var den lærdeste blant de lærde.» (A.L.M. Nicolas: *Essai sur le Shaykhisme*, s. 18.)

² I boken *Essai sur le Shaykhisme* (s. 19-20) henviser A.L.M. Nicolas til et annet brev som sjahren hadde sendt til sjeik Aḥmad: «Etter å ha blitt underrettet på forhånd skrev sjahren enda en gang og sa at det åpenbart var hans, kongens, plikt til å ta umaken med å komme til Yazd for å møte denne berømte og hellige person som hadde bragt velsignelse over provinsen ved å betre dens jord, men av presserende politiske grunner kunne han i øyeblikket ikke forlate hovedstaden. Ved skifte av residens var det dessuten nødvendig, sa han, å ta med seg en styrke på minst ti tusen mann, og siden Yazd var en for liten by til å fø en så stor befolkning, ville ankomsten av så mange soldater helt sikkert føre til hungersnød. "Jeg er helt sikker på at De ikke ville ønske at en så stor ulykke skulle skje og antar derfor at selv om jeg er av svært ringe betydning sammenlignet med Dem, så vil De likevel gå med på å komme til meg."»

så altfor klar over sin egen overlegenhet og sine prestasjoner. Men senere, da sjeik Aḥmad hadde forlatt Yazd, trakk 'Abdu'l-Vahháb seg tilbake fra omgang med andre og kom til å bli ansett for å være en sufi. Av de ortodokse lederne av dette samfunnet, som Ni'matu'lláhí og Dhahabí, ble han imidlertid fordømt som en inntrenger og mistenkt for å ville frata dem lederstillingen. 'Abdu'l-Vahháb, som ikke kjente seg spesielt tiltrukket av sufi-læren, avviste deres feilaktige påstander med forakt og unngikk dem. Han pleide ikke omgang med andre enn ḥájí Ḥasan-i-Náyíní, som han hadde valgt som sin nære venn, og som han innviet i hemmeligheten han var blitt betrodd av sin mester. Etter 'Abdu'l-Vahháb's død fulgte denne vennen hans eksempel og fortsatte langs den veien han var blitt ledet inn på av 'Abdu'l-Vahháb. For alle mottagelige sjeler forkynte han nyheten om Guds åpenbaring, som raskt nærmet seg.

I Káshán møtte jeg mírzá Maḥmúd-i-Qamṣarí, en gammel mann på over nitti år, som var høyt elsket og æret av alle som kjente ham. Han fortalte meg følgende historie. «Jeg husker at jeg i min ungdom i Káshán fikk høre om en bestemt person i Náyín som hadde stått frem for å gjøre det kjent at en ny åpenbaring var kommet. Alle som hørte ham, ble trollbundet, om de nå var lærde menn, statstjenestemenn eller vanlige folk. Han øvet en slik innflytelse at de som kom i kontakt med ham, forsaket verden og foraktet dens rikdom. Jeg var nysgjerrig etter å finne ut hva som var sant og dro derfor til Náyín uten at mine venner visste om det, og der fikk jeg bekreftet det som ble sagt om ham. Det strålende ansiktet vitnet om lyset som var tent i hans sjel. En dag hørte jeg ham si følgende etter å ha fremført sin morgenbønn: «Om ikke lenge vil jorden bli forvandlet til et paradis. Om ikke lenge vil Persia bli den helligdom som jordens folk vil kretse om.» En morgen ved daggry fant jeg ham liggende med ansiktet ned mens han gjentok ordene «*Alláh-u-akbar*»¹ i dyp hengivenhet. Til min store overraskelse vendte han seg til meg og sa: «Det jeg stadig har forkynt for dere, er nå åpenbart. I denne selvsamme stund har den lovedes lys brutt frem og opplyser nå verden. O Maḥmúd, sannelig sier jeg, du skal oppleve dages Dag.» Ordene som denne hellige mannen sa til meg, lød stadig for ørene på meg helt til den dag i år seksti da det ble meg forunt å høre Ropet som lød fra Shíráz. På grunn av min skrøpeligheit var jeg dessverre ute av stand til å dra dit i all hast. Ved en senere anledning da Báb – budbringeren for den nye åpenbaringen – kom til Káshán og tilbragte tre døgn som gjest hjemme hos ḥájí mírzá Jání, visste jeg ikke noe om besøket og gikk derfor glipp av æren av å komme i hans nærvær. I samtale med tilhengerne av denne troen noen tid senere ble jeg fortalt at Báb ble

¹ «Gud er størst.»

født på første dag i måneden *muḥarram* i år 1235 e.h.¹ Jeg ble klar over at det ikke var samsvar mellom denne datoen og dagen som ḥájí Ḥasan-i-Náyíní hadde vist til, og at det faktisk var en forskjell på to år mellom dem. Tanken på dette gjorde meg svært forvirret. Men lenge etterpå møtte jeg en person ved navn ḥájí mírzá Kamálu'd-Dín-i-Naráqí, som fortalte meg om Bahá'u'lláhs åpenbaring i Bagdad og gjorde meg kjent med flere vers fra *Qaṣídiy-i-varqá'íyyih* så vel som visse avsnitt i de persiske og arabiske *Skjulte ord*. Jeg ble beveget til dypet av min sjel da jeg hørte ham fremsi disse hellige ord. Det følgende husker jeg fortsatt tydelig: "O tilværelsens sønn! Ditt hjerte er mitt hjem; gjør det rent og hellig, så jeg kan stige ned i det. Din ånd er stedet for min åpenbaring; rens den, så jeg kan manifestere meg der. O jordens sønn! Om du ønsker meg, så søk ingen annen enn meg; og om du vil skue min skjønnhet, da lukk dine øyne for verden og alt som er iden. For min vilje og en annens vilje kan like lite som ild og vann bo i samme hjerte." Jeg spurte ham når Bahá'u'lláh ble født. "Ved daggry på den annen dag av *muḥarram*," svarte han, "i år 1233 e.h."² Jeg mintes straks ḥájí Ḥasans ord og husket dagen da han uttalte dem. Instinktivt falt jeg til jorden og utbrøt: "Forherliget er du, o min Gud, for at du har satt meg i stand til å oppleve denne lovede Dag. Om jeg skulle bli kalt til deg nå, så dør jeg tilfreds og forvisset."» Samme år, 1274 e.h.,³ oppgav denne ærverdige og strålende sjel sin ånd til Gud.

Denne beretningen, som jeg hørte fra mírzá Maḥmúd-i-Qamṣarís egen munn, og som fortsatt er kjent blant folk, er sannelig et solid bevis på hvor skarpsindig avdøde sjeik Aḥmad-i-Aḥsá'í var, og den gir et talende vitnesbyrd om hvilken innflytelse han hadde på sine nærmeste disipler. Hans løfte til dem ble til sist oppfylt, og hemmeligheten som han satte deres sjeler i fyr og flamme ved, ble avdekket i all sin herlighet.

På den tid da sjeik Aḥmad gjorde seg klar til å dra fra Yazd, forlot siyyid Kázim-i-Rashtí,⁴ denne andre kilden til Guds ledelses lys, sin hjemprovins Gílán for å besøke sjeik Aḥmad før dennes pilegrimsferd til *Khurásán*. I løpet av deres første samtale sa

¹ 20. oktober 1819.

² 12. november 1817.

³ 1857-1858.

⁴ «Hans [siyyid Kázims] familie var velrenommerte kjøpmenn. Faren het áqá siyyid Qásim. Da han var tolv år gammel, bodde han i Ardibíl i nærheten av hvilestedet til sjeik Šafí'u'd-Dín Isháq, som var etterkommeren av den syvende imam Músá Kázim og stamfaren til Šafaví-kongene. En natt ble han i drømme gitt å forstå av en av den gravlagte helgens berømte forfedre at han burde hente sin åndelige veiledning hos sjeik Aḥmad-i-Aḥsá'í, som den gang bodde i Yazd. Han dro derfor dit og fant sin plass blant disiplene rundt sjeik Aḥmad. Han ble en så fremragende dyktig kjenner av hans lære at han etter sjeikens død enstemmig ble anerkjent som sjeiki-retningens leder.» (*A Traveller's Narrative*, note E, s. 238.)

sjeik Aḥmad følgende: «Jeg hilser deg velkommen, o min venn! Hvor lenge og hvor ivrig har jeg vel ikke ventet på at du skulle komme og befri meg fra dette vrangvillige folks hovmod! Jeg tynges av hvor skamløst de opptrer og hvor fordervet de er. “Sannelig, himmelen, jorden og fjellene tilbød vi Guds betrodde skatt, men denne byrden avviste de og fryktet for å ta imot den. Mennesket påtok seg å bære den, og det har sannelig vist seg å være urettferdig og uvitende.”»

Denne siyyid Kázim hadde alt fra sine tidlige guttedager vist tegn på bemerkelsesverdig åndskraft og åndelig innsikt. Han var uten like blant folk av samme byrd og alder. Elleve år gammel hadde han lært hele Koranen utenat. I en alder av fjorten år hadde han lært utenat et kolossalt antall bønner og anerkjente overleveringer fra Muhammed. Atten år gammel hadde han forfattet en kommentar til Koranen, kjent som *Áyatu'l-kursí*, som hadde vakt forundring og beundring hos de fremste av datidens lærde. Hans fromhet, milde vesen og ydmykhet var slik at det gjorde et dypt inntrykk på alle som kjente ham, ung som gammel.

I år 1231 e.h.,¹ bare toogtyve år gammel, forsaket han hjem, slekt og venner og forlot Gílán, fast bestemt på å oppsøke ham som på en så edel måte hadde stått frem for å gjøre det kjent at en guddommelig åpenbaring snart ville demre. Han hadde vært sammen med sjeik Aḥmad i bare noen få uker da denne en dag vendte seg mot ham og sa: «Bli værende i huset ditt, og følg ikke lenger mine forelesninger. De blant mine disipler som måtte være i villrede, vil heretter vende seg til deg og søke all den hjelp de måtte trenge direkte hos deg. Ved den kunnskap som Herren din Gud har skjenket deg, vil du løse deres problemer og gi dem ro i hjertet. Ved dine ords kraft vil du bidra til å gjenopplive din berømte forfader Muhammeds såre forsømte tro.» Disse ordene rettet til siyyid Kázim vakte motvilje og misunnelse hos sjeik Aḥmads fremstående disipler, blant dem mullá Muḥammad-i-Mámáqání og mullá 'Abdu'l-Kháliq-i-Yazdí. Siyyid Kázim hadde imidlertid en så respektinngytende verdighet og viste slike tegn på kunnskap og visdom at disse disiplene kjente seg tvunget til å føye seg av ærefrykt for ham.

Etter at sjeik Aḥmad på denne måten hadde overlatt sine disipler til siyyid Kázims omsorg, dro han av sted til Khurásán. Der oppholdt han seg en tid like i nærheten av imam Riḍás hellige gravmæle i Mashhad. Der fortsatte han sine bestrebelse med uforminsket glød. Ved å løse de innfløkte spørsmålene som voldte de besøkende uro, fortsatte han å berede veien for den neste manifestasjons komme. I Khurásán ble det stadig tydeligere for ham at det ikke kunne være lenge igjen til dagen da den lovede ville bli født. Den forjettede stund nærmet seg raskt, følte han.

¹ 1815-1816.

Fra området Núr i Mázindarán-provinsen kunne han fornemme de første glimt som innvarslet den lovede religionsordningens morgendemring. For ham var den nær forestående, den åpenbaringen som ble forespeilet i følgende overleverte utsagn: «Om ikke lenge skal dere skue deres Herres åsyn, strålende som månen i dens fulle glans. Og dog skal det ikke lykkes dere å stå sammen om å anerkjenne hans sannhet og slutte dere til hans tro.» Og: «Ett av de største tegn som skal varsle om den lovedes time komme, er dette: “En kvinne skal føde en som skal være hennes Herre.”»

Sjeik Aḥmad vendte seg derfor mot Núr og dro til Teheran ledsaget av siyyid Kázim og noen av hans fremste disipler. Sjahen av Persia fikk vite at sjeik Aḥmad nærmet seg hovedstaden, og han gav da byens standspersoner og embetsmenn befaling om å dra ut for å møte ham. Han bød dem å ønske sjeik Aḥmad varmt velkommen på vegne av ham selv. Den fremstående gjesten og hans følge fikk en fyrstelig oppvartning av sjahen, som avla et personlig besøk hos ham og erklærte ham for å være «sin nasjons ære og en pryð for sitt folk».¹ På den tiden ble det født et barn i en gammel og fornem familie i Núr.² Faren het mírzá ‘Abbás, bedre kjent som mírzá Buzurg, og var en av sjahens begunstigede ministre. Dette barnet var Bahá’u’lláh.³ Ved morgengry på den annen dag av *muḥarram* i år 1233 e.h.⁴ ble verden vitne til at han ble født som var utsett til å skulle skjenke den så tallrike velsignelser. Sjeik Aḥmad innså den hele og fulle betydning av denne lykkevarslende begivenheten og lengtet etter å tilbringe resten av livet nær denne guddommelige nyfødte kongen. Men slik skulle det ikke gå. Uten å ha fått slukket sin tørst eller tilfredstilt sin lengsel kjente han seg tvunget til å bøye seg for Guds ugjenkallelige befaling. Han vendte derfor blikket bort fra sin elskedes by og dro videre til Kirmánsháh.

Guvernøren i Kirmánsháh var prins Muḥammad-‘Alí Mírzá, sjahens eldste sønn og dyktigste familiemedlem. Han hadde allerede bedt hans kongelige høyhet om tillatelse til å underholde sjeik Aḥmad og gi ham sin personlige oppvartning.⁵

¹ «Sjahen kjente at hans velvilje overfor sjeiken og hans respekt for ham vokste for hver dag som gikk. Han følte seg forpliktet til å adlyde ham og ville ha sett det som en gudsbespottelig handling å motsette seg ham. Men på denne tiden kom det en rekke jordskjelv i Rayy, og mange ble drept. Sjahen hadde en drøm der det ble åpenbart for ham at dersom ikke sjeik Aḥmad hadde vært der, så ville hele byen ha blitt ødelagt og alle innbyggerne drept. Han var skrekkslagen da han våknet, og hans tro på sjeiken økte raskt.» (A.L.M. Nicolas: *Essai sur le Shaykhisme*, I, s. 21.)

² Mírzá Abu’l-Faḍl hevder i sine skrifter at Bahá’u’lláhs ætt kan føres tilbake til Persias gamle profeter såvel som til kongene som hersket i landet før den arabiske invasjon.

³ Hans navn var mírzá Ḥusayn-‘Alí.

⁴ 12. november 1817.

⁵ «Kirmánsháh ventet svært utålmodig på ham. Prinsguvernøren Muḥammad-‘Alí Mírzá hadde sendt hele byen av sted for å møte ham, og de hadde slått opp telt ved Cháh-Qílán for å ta imot

Prinsen nøt en slik yndest hos sjahen at anmodningen straks ble etterkommet. Sjeik Aḥmad var fullt ut forsonet med sin skjebne og tok farvel med Teheran. Før han forlot byen, bad han en stille bønn om at denne Guds skjulte skatt som nå var født blant hans landsmenn, måtte bli verdsatt og hegnet om av dem, om at de måtte erkjenne det fulle mål av hans salighet og herlighet og bli satt i stand til å forkynne hans fortrinnslighet for alle nasjoner og folkeslag.

Da sjeik Aḥmad kom til Kirmánsháh, bestemte han seg for å velge ut noen av de mest mottagelige blant sine sjia-disipler, og ved å konsentrere seg om å opplyse dem ville han sette dem i stand til å bli aktive støttespillere for den lovede åpenbarings sak. Han skrev en rekke bøker og epistler, deriblant sitt velkjente verk *Sharḥu'z-zíyárih*. I et klart og levende språk priste han imamenes dyder og la særlig vekt på hentydningene de hadde gjort til den lovedes komme. Med sine gjentatte henvisninger til Ḥusayn mente han imidlertid ingen annen enn den Ḥusayn som skulle bli åpenbart senere. Og ved sine hentydninger til det stadig tilbakevendende navnet 'Alí siktet han ikke til den 'Alí som var blitt drept, men til den 'Alí som nylig var blitt født. Overfor dem som spurte ham om tegnene som nødvendigvis må varsle Qá'ims komme, hevdet han med ettertrykk at den lovede religionsordning var uavvendelig. I nettopp det år da Báb ble født, mistet sjeik Aḥmad sin sønn, som het sjeik 'Alí. Til sine disipler som sørget over hans tap, talte han disse trøstende ord: «Sørg ikke, o mine venner, for jeg har gitt min sønn, min egen 'Alí, for den 'Alí som vi alle venter skal komme. For dette formålet har jeg fostret ham og gjort ham rede.»

Báb, som het 'Alí-Muḥammad, ble født i Shíráz på første dag av *muḥarram* i år 1235 e.h. (20. oktober 1819). Han nedstammet fra en slekt som var viden kjent for sitt edle sinnelag og sporet sin opprinnelse tilbake til Muhammed selv. Både faren, siyyid Muḥammad-Riḍá, og moren var etterkommere av Profeten og tilhørte ansette familier. Datoen for hans fødsel bekreftet sannheten i utsagnet som tillegges imam 'Alí, de troendes fyrste: «Jeg er to år yngre enn min Herre.» Hemmeligheten bak dette utsagnet forble imidlertid skjult unntatt for dem som søkte den nye åpenbaringen og anerkjente den. Det var Báb som, i sin første og viktigste bok, åpenbarte følgende om Bahá'u'lláh: «O du Guds rest! Jeg har ofret meg fullstendig for deg. Jeg har samtykket i å bli forbannet for din skyld og har ikke lengtet etter annet enn martyrens død på din kjærlighets sti. Til vitne har jeg nok med Gud, den opphøyede, beskytteren, den gamle av dager!»

Mens sjeik Aḥmad oppholdt seg i Kirmánsháh, mottok han så mange bevis på

ham der. Prinsen dro til og med lengre, til Táji-Ábád, som ligger fire farsaker fra byen.» (A.L.M. Nicolas: *Essai sur le Shaykhisme*, I, s. 30.)

glødende hengivenhet fra prins Muḥammad-‘Alí Mírzá at han ved en anledning ble beveget til å omtale prinsen i følgende ordelag: «Muḥammad-‘Alí betrakter jeg som min egen sønn, enda han er en etterkommer av Fath-‘Alí.» Et anselig antall søkende og disipler fylte hans hus til trengsel og fulgte ivrig hans forelesninger. Men ikke overfor noen kjente han seg tilbøyelig til å vise den omtanke og hengivne aktelse som preget hans holdning overfor siyyid Kázim. Det så ut til at sjeik Aḥmad hadde søkt ham ut fra mengden som stimlet sammen for å møte ham, og at han gjorde ham rede til å føre arbeidet videre når han selv var død. En dag stilte en av sjeik Aḥmads disipler spørsmål angående Ordet som den lovede ventes å skulle uttale i tidens fylde, et ord så forferdende veldig at de tre hundre og tretten overhoder og adelsmenn på jorden alle som én ville flykte i forferdelse som om de var overveldet av dets voldsomme kraft. Sjeik Aḥmad svarte ham slik: «Hvordan kan du driste deg til å ville utholde vekten av Ordet som jordens overhoder er ute av stand til å tåle? Søk ikke etter å oppfylle et umulig ønske. Spør meg ikke mer om dette, og be Gud om forlatelse.» Den formastelige spørgeren bad ham igjen innstendig om å røpe hva slags ord dette var. Til sist svarte sjeik Aḥmad: «Om nå du skulle få oppleve den dagen og bli bedt om å fornekte ‘Alís stilling som fyrste og erklære den for å være ugyldig, hva ville du da si?» «Det Gud forbydel!» utbrøt han. «Noe slikt kan aldri skje. At slike ord skulle utgå av den lovedes munn, er utenkelig for meg.» Hvor sørgelig feil han tok, og hvor ynkerdig hans tilstand var! Hans tro ble veiet på vekten og funnet å være mangelfull, for han innså ikke at den som nødvendigvis må bli åpenbart, er utstyrt med den ypperste makt, som intet menneske våger å dra i tvil. Han har rett til å «befale hva han enn vil og til å bestemme det som behager ham». Den som nøler, den som drar hans myndighet i tvil, om så bare et øyeblikk eller mindre enn det, blir berøvet hans nåde og regnes blant de falne. Og likevel var det få, om overhodet noen, av dem som lyttet til sjeik Aḥmad der i byen og hørte ham tyde hemmelighetene ved de hellige skrifers hentydninger, som var i stand til å vurdere betydningen av det han sa eller å fatte hensikten med det. Alene hans høyre hånd, den dyktige og fremragende siyyid Kázim, kunne hevde å ha forstått hva han mente.

Etter at prins Muḥammad-‘Alí Mírzá var død,¹ dro sjeik Aḥmad til Karbilá og slo seg til der nå da han var fri fra prinsens inntrengende anmodninger om å forlenge oppholdet i Kirmánsháh. Selv om han utad sett syntes å gå rundt gravmålet til Siyyidu‘sh-Shuhadá,² imam Ḥusayn, så hadde han under utførelsen av denne

¹ 1237 e.h.

² «Martyrenes fyrste.»

seremonien sitt hjerte vendt mot den sanne Husayn, den eneste gjenstand for hans andaktsøvelser. En skare av de mest fremstående ulemaene og mujtahidene stimlet sammen for å treffe ham. Mange begynte å misunne ham hans ry, og noen forsøkte å undergrave hans autoritet. Men hvor meget de enn anstrengte seg, så lyktes de ikke i å svekke hans ledende stilling blant byens lærde menn. Til sist ble dette skinnende lyset tilkalt for å kaste sin glans på de hellige byene Mekka og Medina. Dit reiste han, der fortsatte han sine bestrebelser med utrettelig hengivenhet, og der ble han stedt til hvile i ly av Profetens grav, og det var jo dennes sak han så trofast hadde bestrebet seg på å øke forståelsen av.

Før han dro fra Karbilá, betrodde han siyyid Kázim, sin utvalgte etterfølger, hemmeligheten ved sitt oppdrag¹ og påla ham å bestrebe seg på å tenne i ethvert mottagelig hjerte den ild som brant så klart i ham selv. Uansett hvor meget siyyid Kázim insisterte på å ledsage sjeik Aḥmad så langt som til Najaf, så nektet sjeik Aḥmad å etterkomme hans anmodning. «Du har ingen tid å miste,» lød de siste ordene han sa til ham. «Hver flyktig stund bør utnytted til fulle, på en klok måte. Du bør gjøre deg rede til innsats. De likegyldighetens slør som har forblindet menneskenes øyne, bør du natt og dag bestrebe deg på å sønderrive, ved Guds nåde og med visdommens og den kjærlige omsorgs hånd. For sannelig sier jeg, timen nærmer seg, timen som jeg har bønnfald Gud om å spare meg for å oppleve, for den siste times jordskjelv vil bli voldsomt. Du bør be Gud om å bli spart for den dags overveldende prøvelser, for ingen av oss to er i stand til å motstå dens veldige kraft. Andre, som er mer utholdende og sterkere, er bestemt til å skulle bære denne voldsomme vekten – mennesker med hjerter som er helliget fra alle jordiske ting og styrket av hans mektige kraft.»

Da sjeik Aḥmad hadde sagt dette, tok han farvel med siyyid Kázim og oppfordret ham til å vise seg tapper overfor de prøvelsene som nødvendigvis ville måtte hjemsóke ham, og han overløt ham i Guds varetekt. I Karbilá viet siyyid Kázim seg til arbeidet som hans mester hadde begynt. Han fortolket hans lære, forsvarte hans sak og svarte på alle de spørsmål som hans disipler var i villrede overfor. Gløden som han utførte oppgaven med, fikk fiendskapet til å blusse opp hos de uvitende og misunnelige. «I førti år,» protesterte de, «har vi tålt at sjeik Aḥmads pretensiøse lære er blitt spredt uten noen motstand fra vår side. Vi kan ikke lenger

¹ I forordet til første bind av *Essai sur le Shaykhisme* tillegger A.L.M. Nicolas sjeik Aḥmad følgende utsagn om siyyid Kázim: «Det er bare siyyid Kázim-i-Rashtí som forstår min hensikt, og ingen andre enn han forstår den. ... Søk kunnskapen hos siyyid Kázim-i-Rashtí etter meg. Han har ervervet den direkte fra meg, som lærte den av imamene, som lærte den av Profeten, som Gud hadde gitt den til. ... Han er den eneste som forstår meg!»

tolerere lignende innbilske påstander fra hans etterfølger, som forkaster troen på legemets oppstandelse, som avviser den bokstavelige fortolkningen av “mi‘rāj”,¹ som anser tegnene på den kommende dag for å være billedlige, og som forkynner en lære som er kjettersk og undergraver de beste læresetningene i ortodoks islamsk tro.» Jo høyere de skrålte og protesterte, desto fastere ble siyyid Kázim i sin beslutning om å utføre sin oppgave og gjennomføre det han var blitt betrodd å gjøre. Han forfattet et brev til sjeik Aḥmad der han gav en utførlig fremstilling av baktalelsen han var blitt utsatt for og gjorde ham kjent med motstandens art og omfang. I brevet tillot han seg å spørre hvor lenge det var bestemt at han måtte utsette seg for et egensindig og uvitende folks ubøyelige fanatisme og bad om å bli opplyst angående tiden da den lovede skulle åpenbares. Til dette svarte sjeik Aḥmad: «Vær forvissnet om Guds nåde. Bli ikke sørgmodig over deres gjerninger. Denne Saks mysterium må nødvendigvis bli åpenbart, og dette budskaps hemmelighet må nødvendigvis bli avslørt.² Mer kan jeg ikke si, og noen tid kan jeg ikke fastsette. Hans Sak vil bli gjort kjent etter *hín*.³ “Spør meg ikke om ting som bare ville kunne smerte deg dersom de ble åpenbart for deg.”»

Hvor stor, hvor veldig stor er ikke hans Sak, så endatil en så opphøyet personlighet som siyyid Kázim skulle ha blitt tiltalt med slike ord! Dette svaret fra sjeik Aḥmad skjenket siyyid Kázims hjerte trøst og styrke, og med fordoblet besluttsomhet fortsatte han å holde stand mot angrepet fra en misunnelig og lumsk fiende.

Sjeik Aḥmad døde kort tid etter,⁴ i år 1242 e.h., åttien år gammel, og ble stedt

¹ Muhammeds «himmelfart».

² Báb selv viser til dette avsnittet og bekrefter det i *Dalá'il-i-sab'ih*: «Den ærede sjeik Aḥmad-i-Aḥsá'ís ord er vel kjent. De inneholder tallrike hentydninger til temaet Guds manifestasjon. For eksempel har han egenhendig skrevet til siyyid Kázim-i-Rashtí: “Akkurat som det er nødvendig å ha en egnet tomt når et hus skal bygges, så må også tidspunktet for denne manifestasjonen være gunstig. Men her kan man ikke gi et svar som tydelig forutsier tidspunktet. Snart vil vi vite det sikkert.” Det som du selv så ofte har hørt fra siyyid Kázim, er ikke *det* en forklaring? Gjentok han ikke hvert eneste minutt: “Ønsker dere da ikke at jeg skal gå bort, slik at Gud kan vise seg?”» (*Le Livre des Sept Preuves*, oversatt av A.L.M. Nicolas, s. 58.) «Vi har også anekdoten om sjeik Aḥmad-i-Aḥsá'í på vei til Mekka. Det er bevist at denne anekdoten er autentisk, og dermed er det noe som er sikkert. Den avdødes disipler har fortalt det de har hørt, og det ble også nevnt bestemte personer som mullá 'Abdu'l-Kháliq og Murtaḏá-Qulí. Mullá 'Abdu'l-Kháliq forteller at sjeiken en dag sa følgende til dem: “Dersom en av dere skulle være i live på den tiden, så vil han se bemerkelsesverdige ting mellom år 60 og 67. Og hvilken bemerkelsesverdig ting kan være mer bemerkelsesverdig enn selve manifestasjonens person? Dere kommer til å være der, og dere vil bli vitne til enda en uvanlig begivenhet. Det vil si at for å sikre manifestasjonen seier vil Gud oppreise en person som skal uttale sine tanker uten noensinne å ha blitt undervist av noen.» (Ibid., s. 59-60.)

³ Ifølge *abjad*-systemet er tallverdien av ordet «*hín*» lik 68. Det var i år 1268 e.h. at Bahá'u'lláh mottok de første antydninger om sitt guddommelige kall, mens han satt innesperret i Sýáh-Chál i Teheran. Til dette hentydet han i diktene som han åpenbarte samme år.

⁴ Han døde i nærheten av Medina på et sted som heter Ḥaddih. (A.L.M. Nicolas: *Essai sur le*

til hvile på Baqí'-gravlundene,¹ like ved Muhammeds hvilested i den hellige byen Medina.

Shaykhisme, I, s. 60.)

- ¹ «Hans legeme ble ført til Medina, der det ble begravet på Baqí'-gravlundene, bak murene under Profetens kuppel, på sørsiden, under utløpet for Mihráb-drensrøret. Det sies at der finner man også Fátimihs grav vis-à-vis Baytu'l-Ḥazan.» (A.L.M. Nicolas: *Essai sur le Shaykhisme*, I, s. 60-61.) «Sjeik Aḥmads død gjorde slutt på konflikten et par dager, og det så ut til at gemyttene hadde falt til ro. Enn videre var det på denne tiden at islam ble rammet av et fryktelig slag og at dens makt ble brutt. Den russiske tsaren beseiret de muslimske nasjonene, og de fleste provinsene med muslimske folkeslag falt i hendene på de russiske hærstyrkene.» (A.L.M. Nicolas: *Essai sur le Shaykhisme*, II, s. 5.) «På den annen side tenkte man at når sjeik Aḥmad nå var død, så ville hans lære avgjort forsvinne sammen med ham. Det var fred i nesten to år. Men muhammedanerne vendte raskt tilbake til sine tidligere følelser så snart de så at lyset fra den avdødes lære fortsatt strålte ut over verden takket være siyyid Kázim-i-Rashtí, som var sjeik Aḥmads beste og mest trofaste disippel og hans etterfølger.» (Ibid., s. 5-6.)

Siyyid Kázim-i-Rashtís oppdrag

Nyheten om at hans elskede mester var gått bort, fylte siyyid Kázims hjerte med usigelig sorg. «De vil blåse ut Guds lys, men Gud vil fullbyrde sitt lys, selv om det er de vantro imot.» Dette verset fra Koranen inspirerte ham til å reise seg med urokkelig målbevissthet for å fullføre oppgaven sjeik Aḥmad hadde betrodd ham. Etter at en så høyt anerkjent beskytter var borte, ble han et offer for folkets baktalelse og ubøyelige fiendskap. De angrep hans person, hånte hans lære og spottet hans navn. Tilskyndet av den mektige og beryktede sjia-lederen siyyid Ibráhím-i-Qazvíní slo siyyid Kázims fiender seg sammen og besluttet å gjøre det av med ham. Da la siyyid Kázim planer om å sikre seg støtte og velvilje hos den mest respektinngytende og fremstående geistlige embetsmann i Persia, den berømte hájí siyyid Muḥammad Báqir-i-Rashtí, som bodde i Isfáhán og hadde en myndighet som nådde langt utenfor byens grenser. Vedkommendes vennskap og sympati, tenkte siyyid Kázim, ville sette ham i stand til uhindret å fortsette sine aktiviteter og øke hans innflytelse på disiplene i betraktelig grad. «Jeg skulle ønske at en av dere,» hørte man ham ofte si til sine følgesvenner, «kunne reise seg og dra til Isfáhán, løst fra alle jordiske bånd og hensyn, og levere dette budskapet fra meg til denne lærde siyyiden: “Hvordan har det seg at du til å begynne med viste slik bemerkelsesverdig aktelse og hengivenhet for avdøde sjeik Aḥmad og nå plutselig har fjernet deg fra gruppen av hans utvalgte disipler? Hvorfor har du overlatt oss til våre motstanderes nåde?” Jeg skulle ønske at en slik budbringer kunne sette sin lit til Gud, reise seg for å løse de mysterier som måtte forvirre denne lærde siyyid og fjerne den tvil som kunne ha gjort ham ugunstig stemt. Jeg skulle ønske at han ville være i stand til å få en høytidelig erklæring fra ham med vitnesbyrd om sjeik Aḥmads ubestridte myndighet og om at hans lære er sann og sunn. Jeg skulle ønske at han, etter å ha sikret seg et slikt vitnesbyrd, også ville besøke Mashhad og der oppnå en lignende uttalelse fra mírzá ‘Askarí, den fremste geistlige lederen i denne hellige byen, og så, etter å ha fullført sitt oppdrag, kunne vende tilbake hit i triumf.» Igjen og igjen fant siyyid Kázim anledning til å gjenta sin appell. Ingen våget imidlertid å besvare den, unntatt en viss mírzá Muḥít-i-Kirmání, som sa seg villig til å påta seg oppdraget. Siyyid Kázim gav ham følgende svar: «Vokt deg for å røre ved løvens hale. Undervurder ikke hvor kinkig og vanskelig et slikt oppdrag er.» Han vendte seg så til sin ungdommelige disippel, mullá Ḥusayn-i-Buḥrú’í, Bábu’l-Báb,¹ og sa følgende: «Reis deg og utfør dette oppdraget, for jeg erklærer deg for å være oppgaven voksen.

¹ Han var den første til å tro på Báb, som gav ham denne tittelen.

Den allmechtige vil nådigst bistå deg og krone dine anstrengelser med hell.»

Gledesstrålende spratt mullá Ḥusayn opp, kysset kanten av lærerens klesdrakt, lovet ham sin troskap og la straks ut på reise. Løsrevet fra alt og i en tilstand av opphøyet tilbakeholdenhet reiste han av sted for å nå sitt mål. Da han kom til Isfáhán, oppsøkte han straks den lærde siyyiden. Han var enkelt kledd og støvet etter reisen, så i den tallrike skaren av denne fremstående leders kostbart antrukne disipler fremstod han som en ubetydelig og uanselig figur. Ubemerket og uforferdet gikk han frem til en plass som lå vis-à-vis den berømte læreren. Med oppbud av alt det mot og all den fortrøstning som siyyid Kázims anvisninger hadde inspirert ham med, henvendte han seg til hájfi siyyid Muḥammad Báqir med følgende ord: «Lytt til mine ord, o siyyid, for om min anmodning besvares, vil det trygge Guds Profets tro, og om man avslår å overveie mitt budskap, vil det volde den alvorlig skade.» Disse djerve og modige ord, som ble uttalt direkte og med ettertrykk, gjorde et overraskende inntrykk på siyyiden. Han avbrøt brått sin forelesning, og uten å ense sitt publikum lyttet han oppmerksomt til budskapet som denne fremmede besøkende bragte hans disipler, som ble forbløffet over denne uvanlige oppførselen og bebreidet denne plutselige inntrengeren og fordømte hans formastelige påstander. Med den ytterste høflighet og i faste og verdige vendinger hentydet mullá Ḥusayn til deres uhøflighet og forfengelighet. Siyyiden var meget fornøyd med oppførselen og argumentasjonen som den besøkende så slående la for dagen. Han beklaget og unnskyldte sine egne disiplers upassende opptreden. For å oppveie deres utakknemlighet viste han denne ungdommen enhver tenkelig elskverdighet, forsikret ham om sin støtte og oppfordret ham til å fremføre sitt budskap. Derpå gjorde mullá Ḥusayn ham kjent med oppdraget han var blitt betrodd og hva hensikten med det var. Til dette svarte den lærde siyyid: «Da vi i begynnelsen trodde at både sjeik Aḥmad og siyyid Kázim ikke ble drevet av noe annet enn et ønske om å fremme kunnskapens sak og beskytte troens hellige interesser, følte vi oss tilskyndet til å yte dem vår hjerteligste støtte og lovprise deres lære. I de senere år har vi imidlertid lagt merke til så mange motstridende uttalelser og mystiske henvisninger i deres skrifter at vi fant det tilrådelig å holde oss tause noen tid og avstå fra både klander og bifall.» Til dette svarte mullá Ḥusayn: «Jeg kan ikke annet enn beklage en slik taushet fra Deres side, for jeg tror fullt og fast at man dermed mister en strålende anledning til å fremme sannhetens sak. Det er opp til Dem å fremlegge slike enkeltavsnitt i deres skrifter som synes Dem å være mystiske eller å avvike fra troens forskrifter, så vil jeg med Guds hjelp påta meg å forklare deres sanne mening.» Den sikkerhet, verdighet og tillit som preget denne uventede budbringers

oppførsel, gjorde et sterkt inntrykk på h́aj́i siyyid Muḥammad-Báqir. Han bad han innstendig om ikke å forfølge saken videre der og da, men vente til en annen dag når han kunne gjøre ham kjent med sine egne tvil og bekymringer i en privat samtale. Men mullá Ḥusayn mente at utsettelsen kunne vise seg å være skadelig for den saken han hadde på hjertet og insisterte på at de skulle drøfte de viktige problemene, som han følte seg tilskyndet til og i stand til å løse. Siyyiden ble beveget til tårer av den ungdommelige glød, oppriktighet og opphøyede tillit som mullá Ḥusayns ansikt så beundringsverdig vitnet om. Han sendte straks bud etter noen av verkene skrevet av sjeik Aḥmad og siyyid Kázim og begynte å spørre mullá Ḥusayn angående avsnittene som hadde vakt hans misbilligelse og overaskelse. På hver henvisning svarte budbringeren med karakteristisk kraft, med mesterlig kunnskap og kledelig beskjedenhet.

I nærvær av de forsamlede disipler fortsatte han på denne måten å fortolke sjeik Aḥmads og siyyid Kázims lære, å rettferdiggjøre deres sannhet og å forsvare deres sak, inntil muezzinen kalte de troende til bønn og brått avbrøt hans argumentasjon. I nærvær av en stor og representativ forsamling gjenopptok han neste dag på tilsvarende vis, med ansiktet vendt mot siyyiden, sitt veltalende forsvar av det viktige oppdraget som av et allmektig forsyn var blitt betrodd sjeik Aḥmad og hans etterfølger. En dyp stillhet falt over tilhørerne. De ble grepet av undring over den overbevisende kraften i hans argumentasjon, over tonefallet og måten han snakket på. Siyyiden lovet offentlig at han dagen etter selv ville utstede en erklæring hvor han ville bevitne både sjeik Aḥmads og siyyid Kázims fremstående stilling og ville erklære at enhver som avvek fra deres sti, hadde vendt seg bort fra Profetens egen tro. Han ville likeledes vitne om deres gjennomtrengende innsikt og deres riktige og dype forståelse av mysteriene nedlagt i Muhammeds tro. Siyyiden holdt sitt løfte og skrev egenhendig den lovede erklæringen. Han skrev utførlig, og i sitt vitnesbyrd hyllet han mullá Ḥusayns karakter og lærdom. Han talte i glødende ordelag om siyyid Kázim, bad om unnskyldning for sin tidligere holdning og uttrykte håp om at han i ettertid måtte bli i stand til å gjøre godt igjen sin tidligere og beklagelige opptreden overfor ham. Han leste selv sitt skrevne vitnesbyrd opp for disiplene, leverte det uforseglet til mullá Ḥusayn og gav ham lov til å dele innholdet med hvem han enn ønsket, slik at alle kunne få vite hvor stor hans hengivenhet overfor siyyid Kázim var.

Ikke før hadde mullá Ḥusayn trukket seg tilbake, før siyyiden påla en av sine betrodde tjenere å følge etter gjesten og finne ut hvor han bodde. Tjeneren fulgte

ham til en beskjeden bygning som tjente som madrasah,¹ og så ham gå inn i et rom som var tomt for møbler, bortsett fra et utslitt teppe. Han så ham komme dit, fremsi sin takkebønn til Gud og legge seg ned på teppet uten noe annet til å ha over seg enn 'abáen.² Da han hadde fortalt sin herre alt han hadde sett, ble tjeneren igjen bedt om å levere mullá Ḥusayn en sum på hundre tumáner³ og fremføre oppriktige unnskyldninger fra sin herre for at han var ute av stand til å vise en så bemerkelsesverdig budbringer en gjestfrihet som anstod seg hans stilling. På dette tilbudet svarte mullá Ḥusayn slik: «Fortell din herre at hans virkelige gave til meg er den ånd av ærlighet som han mottok meg med, og den åpenhet som gjorde at han, sin opphøyede stilling til tross, svarte på budskapet som jeg, en ringe fremmed, overbragte ham. Ta disse pengene tilbake til din herre, for som budbringer ber jeg hverken om gjengjeld eller belønning. "Vi bespiser dere bare for Guds skyld, og vi ønsker hverken gjengjeldelse eller takk fra dere."⁴ Min bønn for din herre er at jordisk lederskap aldri må hindre ham fra å anerkjenne og vitne om Sannheten.»⁵ Ḥájí siyyid Muḥammad-Báqir døde før år 1260 e.h.,⁶ året som var vitne til at den tro ble født som Báb hadde forkynt. Han forble til sin siste stund en standhaftig tilhenger og glødende beundrer av siyyid Kázim.

Da mullá Ḥusayn hadde oppfylt den første delen av sitt oppdrag, sendte han hájí siyyid Muḥammad-Báqirs skrevne vitnesbyrd til sin mester i Karbilá og satte selv kursen mot Mashhad. Han var bestemt på å overbringe, etter beste evne, budskapet han var bedt om å overbringe mírzá 'Askarí. Straks brevet med siyyidens skriftlige erklæring ble overrakt siyyid Kázim, ble han så begeistret at han med en

¹ «Madrasahene, de persiske læreanstaltene, er helt og holdent i hendene på presteskapet, og det er flere av dem i alle større byer. De består stort sett av en åpen plass omgitt av bygninger med rom for studenter og lærere, med en port på en av sidene og ofte en hage og en brønn midt på plassen. ... Mange av madrasahene er blitt grunnlagt og gitt et legat av konger eller fromme personer.» (C.R. Markham: *A General Sketch of the History of Persia*, s. 365.)

² Et løstsittende ytterplagg som ligner en kappe, vanligvis laget av kamelhår.

³ Verd omtrent hundre dollar, som den gang var en betraktelig sum.

⁴ Koranen, 76:9.

⁵ I *Dalá'il-i-sab'ih* henviser Báb til mullá Ḥusayn i følgende vendinger: «Det er i særdeleshet du som vet hvem som er denne troens første vitne. Du vet at de fleste lærde i sjeiki-sekten, siyyidíyyih-sekten og andre sekter beundret hans kunnskap og hans begavelse. Da han kom til Isfáhán, ropte gateguttene da han gikk forbi: "Se det, en fillete student er nettopp kommet!" Men se! Ved sine beviser og argumenter overbeviste denne mannen en siyyid, en som var kjent for å være i besittelse av vitenskapelig kunnskap som hadde stått sin prøve, nemlig Muḥammad-Báqir! Dette er sannelig ett av bevisene for denne åpenbaringen, for etter siyyidens død reiste denne personen for å treffe de lærde i islam og fant sannhet bare hos Sannhetens Mester. Det var da han oppnådde den skjebne som var bestemt for ham. Begynnens og endens folk i denne åpenbaringen misunner ham sannelig og vil misunne ham til dommens dag. Og hvem kan så anklage denne skarpsindige ånd for å ha svekkede sjelsevner og være vantro?» (*Le Livre des Sept Preuves*, oversatt av A.L.M. Nicolas, s. 54.)

⁶ 1844.

gang sendte sitt svar til mullá Ḥusayn med takknemlig påskjønnelse for den eksemplariske måten han hadde gjennomført oppdraget på. Han ble så glad over svaret han mottok at han avbrøt sin forelesning og leste høyt for sine disipler både mullá Ḥusayns brev og det skriftlige vitnesbyrdet som var vedlagt. Etterpå delte han med dem den epistelen han selv hadde skrevet til mullá Ḥusayn som takk for den bemerkelsesverdige tjenesten han hadde ytt ham. Der gav siyyid Kázim en slik glødende ros av hans store prestasjoner og dyktighet og karakter at noen blant tilhørerne mistenkte at mullá Ḥusayn var den lovede som deres mester ustanselig henviste til, den som han så ofte erklærte bodde midt iblant dem og likevel ikke var gjenkjent av noen. Brevet påla mullá Ḥusayn å frykte Gud, oppmuntret ham til å anse denne frykten som det mektigste redskap for å motstå fiendens angrep og som det særlige kjennetegn på enhver sann tilhenger av troen. Skrivet inneholdt slike uttrykk for øm hengivenhet at ingen som leste det kunne tvile på at skriveren sa farvel til sin elskede disippel, og at han ikke nærret noe håp om noensinne å møte ham igjen i denne verden.

I de dager ble siyyid Kázim stadig mer klar over at tiden for den lovedes åpenbaring nærmet seg.¹ Han forstod hvor tette de slørene var som hindret søkerne fra å forstå den skjulte manifestasjons herlighet. Derfor anstrengte han seg til det ytterste for litt etter litt å fjerne, med varsomhet og visdom, de hindringer som måtte stå i veien for den fulle anerkjennelsen av denne Guds skjulte skatt. Gjentatte ganger formante han sine disipler til å huske at han som de ventet skulle komme, hverken ville vise seg fra Jábulqá eller Jábulsá.² Han antydte til og med at han var midt iblant dem. «Dere ser ham med egne øyne,» sa han ofte, «og likevel gjenkjenner dere ham ikke!» Når disiplene spurte ham ut angående manifestasjonens tegn, pleide han å si: «Han er av edel ætt. Han nedstammer fra Guds Profet, fra Háshim-familien. Han er ung av alder og besitter medfødt kunnskap. Hans lærdom skriver seg ikke fra sjeik Aḥmads lære, men fra Gud. Min kunnskap er bare en dråpe sammenlignet med hans umåtelige kunnskap. Mine prestasjoner er kun et støvgrann overfor hans nådes og krafts undere. Nei, forskjellen er ikke til å måle. Han er middels høy, røker ikke og

¹ Báb åpenbarer i denne forbindelse følgende i *Dalá'il-i-sab'ih*: «Det som han fortsatt sa da han la ut på sin siste ferd, det som du selv har hørt, tales det ikke om det? Og likeledes mirzá Muḥammad-i-Akḥbárís beretning som 'Abdu'l-Ḥusayn-i-Shuḥtarí gjengir? Mens mirzá Muḥammad-i-Akḥbárí var i Kázimayn, spurte han en dag den ærverdige siyyiden når imamen ville åpenbare seg. Siyyiden så ut over forsamlingen og sa: "Dere vil se ham." Mullá Muḥammad-Taqíy-i-Haraví fortalte også om denne hendelsen i *Iṣfáhán*.» (*Le Livre des Sept Preuves*, oversatt av A.L.M. Nicolas, s. 58.)

² Mystiske byer. Fra en av dem vil imam Mihdí komme til syne. Se eventuelt også s. LIII i den amerikanske utgaven av *The Dawn-Breakers*.

er ytterst hengiven og from.»¹ Til tross for sin mesters vitnesbyrd trodde noen av siyyidens disipler at han var den lovede, for i ham gjenkjente de tegnene som han henviste til. Blant dem var en viss mullá Mihdíy-i-Khu'í, som gikk så langt som til å gjøre denne antagelsen offentlig kjent. Siyyiden ble meget misfornøyd med det og ville ha utstøtt ham fra flokken av sine utvalgte følgesvenner dersom han ikke hadde bedt om tilgivelse og uttrykt anger over sin handlemåte.

Sjeik Ḥasan-i-Zunúzí selv fortalte meg at også han næret en slik tvil, at han bad til Gud om at hvis hans antagelse var velbegrunnet, så måtte han bli bekreftet i sin tro, og hvis ikke, så måtte han bli befridd for sine ørkesløse innbilninger. «Jeg var så oppskaket,» fortalte han meg en gang, «at jeg i dagevis hverken kunne spise eller sove. Mine dager ble tilbragt i tjeneste for siyyid Kázim, som jeg var sterkt knyttet til. En dag ble jeg plutselig vekket ved daggry av mullá Naw-rúz, en av hans nærmeste tjenere, som i stor opphisselse bad meg stå opp og følge ham. Vi gikk til siyyid Kázims hus, hvor vi fant ham fullt påkledd, med 'abáen på og ferdig til å forlate huset. Han bad meg om å følge ham. "En høyt aktet og fremstående person er kommet," sa han. "Jeg føler at det påhviler oss begge å besøke ham." Det hadde nettopp lysnet av dag da jeg befant meg underveis i Karbilás gater sammen med ham, til fots. Vi kom snart frem til et hus der en ung mann stod ved døren som om han ventet på å motta oss. Han bar en grønn turban, og ansiktet åpenbarte et uttrykk av ydmykhet og elskverdighet som jeg aldri kan beskrive. Han nærmet seg rolig, rakte armene ut mot siyyid Kázim og omfavnet ham kjærlig. Hans vennlighet og elskverdighet stod i merkelig motsetning til den følelsen av dyp ærbødighet som preget siyyid Kázims holdning overfor ham. Uten å si noe og med bøyd hode mottok han de mange uttrykk for hengivenhet og respekt som den unge mannen hilste ham med. Han førte oss snart til den øvre etasjen i huset, der vi kom inn i et værelse som var dekket med blomster og fylt av den deiligste duft. Han bad oss sette oss. Vi visste imidlertid ikke hva vi i grunnen satt på, så overveldende var følelsen som grep oss. Vi la merke til et sølvbeger plassert midt i rommet. Like etter at vi hadde satt oss, fylte vår unge vert det til det nesten rant over og rakte det til siyyid Kázim idet han sa: "Og Herren gir dem en ren drikk."² Siyyid Kázim holdt begeret med begge hender og tømte det til bunns. En følelse av ærbødig fryd fylte hans vesen, en følelse som han ikke kunne undertrykke. Også jeg ble rakt et beger fullt av drikke, skjønt det ikke ble sagt noe til meg. Alt som ble sagt ved denne minneverdige sammenkomsten,

¹ «Det synes å foreligge avgjørende beviser for at siyyid Kázim mot slutten av sitt liv ofte hentydet til den guddommelige manifestasjon som han trodde var nær forestående. Han sa gjerne: "Jeg ser ham som den oppadgående sol."» (Dr. T.K. Cheyne: *The Reconciliation of Races and Religions*, s. 19.)

² Koranen, 76:21.

var det nevnte verset fra Koranen. Snart etter reiste verten seg, fulgte oss til utgangen og sa farvel. Jeg var stum av undring og visste ikke hvordan jeg skulle finne uttrykk for hvor hjertelig hans velkomsthilsen var, hvor verdig han førte seg, hvor inntagende ansiktet var og hvor liflig drikken duftet. Hvor stor var ikke min forbauselse da jeg så at min lærer, uten å nøle det aller minste, drakk den hellige drikken av et sølvbeger, som det ifølge islams forskrifter er forbudt for de troende å bruke. Jeg kunne ikke forklare motivet som kunne ha fått siyyiden til å vise slik dyp ærbødighet i denne unge mannens nærvær – en ærbødighet som selv synet av Siyyidu'sh-Shuhadá's gravmæle ikke hadde maktet å vekke. Tre dager senere så jeg den samme unge mannen komme og sette seg midt iblant siyyid Kázims forsamlede disipler. Han satt nær utgangen og lyttet til siyyidens forelesning med samme beskjedenhet og verdige holdning. Straks siyyid Kázim fikk øye på den unge mannen, stanset han forelesningen og tidde. Så bad en av disiplene ham om å føre den uferdige tankerekken videre. "Hva mer skal jeg si?" svarte siyyid Kázim mens han vendte ansiket mot Báb. "Se, sannheten er mer åpenbar enn lysstrålen som har falt på fanget der!" Jeg la straks merke til at lysstrålen som siyyiden henviste til, var falt på fanget til den samme unge mannen som vi nylig hadde besøkt. "Hvordan har det seg," var det en som spurte, "at du hverken avslører hva vedkommende heter eller hvem han er?" Til det svarte han ved å peke på sin egen hals. Dermed antydet han at hvis han gjorde siyyidens navn kjent, så ville de begge straks bli drept. Dette gjorde meg enda mer forvirret. Jeg hadde allerede hørt min lærer bemerke at denne generasjons gjenstridighet var så stor at hvis han skulle peke på den lovede og si: "Han er i sannhet den elskede, ditt hjertes og mitt hjertes ønske," så ville de likevel ikke anerkjenne og godta ham. Jeg så siyyiden faktisk peke på lysstrålen på fanget, og likevel så ingen av de tilstedeværende ut til å forstå meningen. Jeg for min del var overbevist om at siyyiden selv ikke kunne være den lovede, men at et mysterium som var uløselig for oss alle, var skjult i den fremmede og tiltrekkende unge mannen. Flere ganger våget jeg meg til å nærme meg siyyid Kázim for å be ham om en forklaring på dette mysteriet. Hver gang jeg gjorde det, ble jeg overveldet av en følelse av ærefrykt, som hans personlighet så sterkt vakte. Mang en gang hørte jeg ham bemerke: "O sjeik Ḥasan, fryd deg over at ditt navn er Ḥasan [rosverdige] – Ḥasan din begynnelse og Ḥasan din ende. Du har fått som privilegium å oppleve sjeik Aḥmads dag, du har vært nært knyttet til meg, og i dagene som kommer skal det bli din uvurderlige glede å skue «hva intet øye har sett, intet øre har hørt og intet hjerte har fattet.»"

Jeg kjente meg ofte tilskyndet til å oppsøke den hasjimitiske ungdommen

alene og til å forsøke å komme til bunns i hans mysterium. Jeg betraktet ham flere ganger mens han stod og bad i døren inn til imám Ḥusayns gravmæle. Så fordypet var han i sin andakt at han helt syntes å glemme dem som stod rundt ham. Fra øynene strømmet det tårer, og han lovet og priste Gud i vendinger med en slik kraft og skjønnhet som selv de edleste avsnitt av våre hellige skrifter ikke kunne ha håp om å overgå. Ordene “O Gud, min Gud, min elskede, mitt hjertes attrå” ble ytret med en slik hyppighet og glød at de pilegrimene som stod nær nok til å høre ham, instinktivt avbrøt sin egen andakt og undret seg over tegnene på fromhet og ærefrykt som det ungdommelige ansiktet gav til kjenne. I likhet med ham ble de beveget til tårer, og av ham lærte de hva sann tilbedelse er. Når han hadde avsluttet sine bønner, pleide han – uten å gå inn i gravmælet og uten å si noe til dem som stod rundt ham – å vende rolig tilbake til sitt hjem. Jeg kjente meg tilskyndet til å henvende meg til ham, men hver gang jeg våget meg nærmere, ble jeg holdt tilbake av en kraft som jeg hverken kunne forklare eller motstå. Mine forespørsler om ham bragte for dagen at han bodde i Shíráz, at han var kjøpmann av yrke og ikke tilhørte noen av de geistlige ordener. Jeg fikk også vite at han og også hans onkler og slektninger var blant dem som elsket og beundret sjeik Aḥmad og siyyid Kázim. Snart etter hørte jeg at han hadde reist av sted til Najaf på sin vei til Shíráz. Denne unge mannen hadde satt mitt hjerte i brann. Minnet om dette synet hjemsøkte meg. Min sjel var forbundet med hans helt til den dag da appellen fra en ung mann fra Shíráz som hevdet å være Báb, nådde mine ører. Gjennom hodet mitt fór tanken om at en slik person ikke kunne være noen annen enn den samme ungdommen som jeg hadde sett i Karbilá, han som var mitt hjertes attrå.

Da jeg senere dro fra Karbilá til Shíráz, fant jeg ut at han var reist på pilegrimsreise til Mekka og Medina. Jeg møtte ham da han kom tilbake og prøvde, de mange hindringer til tross, å holde nær forbindelse med ham. Da han senere ble fengslet i Máh-Kú-festningen, i Aserbajdsjan-provinsen, holdt jeg på å skrive av de versene som han dikterte til sin skriver. I de ni månedene han satt fanget i festningen, åpenbarte han hver kveld etter aftenbønnen en kommentar til en juz¹ av Koranen. Ved slutten av hver måned var dermed en kommentar til hele denne hellige boken fullført. Under fengselsoppholdet i Máh-Kú ble ni kommentarer til hele Koranen åpenbart av ham. Tekstene ble betrodd en viss siyyid Ibráhím-i-Khalíl i Tabríz til oppbevaring, og han ble bedt om å skjule dem inntil tiden til å offentliggjøre dem måtte komme. Deres skjebne er ukjent til denne dag.

I forbindelse med en av disse kommentarene spurte Báb meg en dag: “Hvilken

¹ En juz' er en trettiendedel av Koranen.

foretrekker du, denne kommentaren som jeg har åpenbart, eller *Aḥsanu'l-qiṣaṣ*, min tidligere kommentar til Josefs sure? Hvilken holder du for å være best?” “For meg,” svarte jeg, “synes *Aḥsanu'l-qiṣaṣ* å være forlenet med større kraft og tiltrekning.” Han smilte til min bemerkning og sa: “Du er ennå ikke fortrolig med tonen og ånden i denne nyere kommentaren. De sannheter som er nedlagt i den, vil hurtigere og mer effektivt sette søkeren i stand til å nå målet for sin søken.”

Jeg fortsatte mitt nære samvær med ham helt til det store sammenstøtet ved Shaykh Tabarsí. Da han fikk høre om denne begivenheten, bad Báb alle sine tilhengere skynde seg til stedet og bistå Quddús, hans heltmodige og fremragende disippel, på alle mulige måter. En dag henvendte han seg til meg og sa: “Hadde det ikke vært for at jeg satt fengslet i Jabal-i-Shadíd, festningen i Chiríq, ville det ha vært min plikt å gi min elskede Quddús min personlige hjelp. Det er ikke pålagt deg å delta. Du bør reise til Karbilá og bo i den hellige byen, for du er bestemt til å skue den lovede Ḥusayns fagre åsyn med dine egne øyne. Når du ser på det strålende ansiktet, så hils også fra meg. Overbring ham mine kjærligste hilsener.” Igjen føyde han til følgende ord med sterkt ettertrykk: “I sannhet sier jeg, jeg har betrodd deg et stort oppdrag. Vokt deg, at ditt hjerte ikke blir svakt, at du ikke glemmer den herlighet jeg har skjenket deg.”

Snart etter reiste jeg til Karbilá og bodde i den hellige byen som befalt. Jeg fryktet for at mitt forlengede opphold i dette pilegrimssenteret kunne vekke mistanke, og derfor besluttet jeg å gifte meg. Jeg begynte som skriver for å tjene til livets opphold. Hvilke prøvelser hjemsøkte meg vel ikke fra sjeikienes side, de som hevdet å følge sjeik Aḥmad og likevel ikke anerkjente Báb! Jeg husket hans råd og fant meg tålmodig i den skammelige behandlingen som jeg ble utsatt for. I to år bodde jeg der. I mellomtiden ble den hellige ungdommen befridd fra sitt jordiske fengsel, og ved sin martyrdød ble han befridd fra de avskyelige grusomheter som hadde kringsatt de siste årene av hans liv.

Seksten månemåneder minus toogtyve dager var gått siden dagen for Bábs martyrdød da jeg, på dagen ‘*arafih*¹ i år 1267 e.h.,² for første gang fikk se Bahá’u’lláh idet jeg passerte porten i det indre gårdsrom ved imam Ḥusayns gravmæle. Hva skal jeg vel fortelle om det åsyn jeg skuet! Ansiktets skjønnhet, de utsøkte trekkene som hverken penn eller pensel tør beskrive, hans gjennomtrengende blikk, hans elskverdige ansikt, hans majestetiske holdning, sødmen i hans smil og fylde av hans kullsvarte, bølgende lokker gjorde et uutslettelig inntrykk på min sjel. Jeg var da en

¹ Den niende dag i måneden *dhi'l-hijjih*.

² 5. oktober 1851.

gammel mann, lutrygget av alder. Hvor kjærlig han kom mot meg! Han tok meg i hånden, og i en tone som røpet både kraft og skjønnhet henvendte han seg til meg med følgende ord: “På denne selvsamme dag har jeg til hensikt å gjøre deg kjent som bábí i hele Karbilá.” Mens han fortsatt holdt min hånd i sin, fortsatte han å samtale med meg. Han spaserte med meg langs hele markedsgaten, og til slutt sa han: “Lovet være Gud at du er blitt værende i Karbilá og med dine egne øyne har skuet den lovede Husayns åsyn.” Jeg husket øyeblikkelig løftet som Báb hadde gitt meg. Hans ord, som jeg hadde holdt for å hentyde til en fjern fremtid, hadde jeg ikke delt med noen. Disse ordene fra Bahá’u’lláh rørte meg til dypet av mitt vesen. Jeg følte meg drevet til å forkynne for et likegyldig folk, i samme stund og av hele min sjel og all min kraft, at den lovede Husayn var kommet. Han bad meg imidlertid om å undertrykke mine fornemmelser og skjule mine følelser. “Ikke ennå,” hvisket han meg i øret. “Den fastsatte time nærmer seg. Den er ennå ikke slagen. Vær forvisset, og vær tålmodig.” Fra det øyeblikk forsvant alle mine sorger. Min sjel var fylt av glede. På den tiden var jeg så fattig at jeg sultet av mangel på mat mesteparten av tiden. Jeg kjente meg imidlertid så rik at alle jordens skatter skrumpet inn til ingenting sammenlignet med det som jeg allerede var i besittelse av. “Slik er Guds nåde; han gir den til hvem han vil. Han er sannelig over all måte nådig.”»

Jeg vender nå tilbake til mitt tema etter denne digresjonen. Jeg henviste til hvor ivrig siyyid Kázim hadde besluttet å sønderrive slørene som stod mellom datidens folk og anerkjennelsen av den lovede manifestasjon. På de innledende sider av verkene *Sharḥ-i-qaṣídih* og *Sharḥ-i-khuṭbih*¹ henviser han, i forblommede vendinger, til Bahá’u’lláhs velsignede navn. I en liten bok, den siste han skrev, nevner han uttrykkelig navnet Báb ved sin henvisning til «*Dhikru’lláh-i-a’zam*». Der skriver han: «Jeg henvender meg til denne noble “*Dhikr*”,² denne Guds mektige røst, og sier: “Jeg frykter for at folket skal skade deg. Jeg frykter for meg selv, at også jeg kan skade deg. Jeg frykter deg, jeg skjelver for din myndighet, jeg reddees for den tiden du lever i. Om jeg skulle skatte deg som min øyensten, like til oppstandelsens

¹ Kapittel 2 av A.L.M. Nicolas’ *Essai sur le Shaykhisme*, bind II, er i sin helhet viet en detaljert oppregning av de ett hundre og trettifem verkene forfattet av siyyid Kázim. Blant dem er følgende særlig interessante:

1. *Sharḥ-i-khuṭbiy-i-tutunjíyyih*.
2. *Sharḥ-i-qaṣídih*.
3. *Tafsírih ayatu’l-kursi*.
4. *Dar asrár-i-shihádat-i-imám Husayn*.
5. Kosmografi.
6. *Dalilu’l-mutaḥayyirín*.

Hans produksjon sies å omfatte over 300 bind. (*A Traveller’s Narrative*, note E, s. 238.)

² *Dhikr* betyr «nevne», «ihukommelse».

dag, så ville jeg ikke ha vist min hengivenhet for deg i tilstrekkelig grad.»¹

Hvor sterkt led vel ikke siyyid Kázim på grunn av ondskapens folk! Hvilken skade tilføyde vel ikke denne nederdrettede generasjonen ham! I årevis led han i stillhet og utholdt med heroisk tålmodighet all den nedverdiggelse, baktalelse og fordømmelse som ble utøst over ham. I de siste årene av sitt liv skulle han imidlertid komme til å bevitne hvordan Guds hevnerende hånd «ødelte med fullstendig ødeleggelse» dem som motarbeidet ham, bakvasket ham og la hemmelige planer mot ham. Siyyid Ibráhím var en erklært fiende av siyyid Kázim. På den tiden slo hans følgesvenner seg sammen for å egge til opprør og skadeverk og sette sin mektige motstanders liv i fare. Med alle de midler de rådde over prøvde de å forgifte tankene hos hans beundrere og venner, å undergrave hans autoritet og bringe hans navn i vanry. Ingen tok til orde mot hetsen som iherdig ble bedrevet av dette ugudelige og forræderiske folk, hvor hver og en påstod seg å være en talsmann for sann lærdom og et gjemme for Guds tros mysterier. Ingen forsøkte å advare eller vekke dem. De vokste seg så sterke og anstiftet slik strid at det lyktes dem å kaste den osmanske regjeringens representant ut av Karbilá på en vanærende måte, og for sine egne skitne formål tilvendte de seg hele den inntekten som tilkom ham. Deres truende holdning vekket regjeringen i Konstantinopel, som sendte en militær embetsmann til åstedet for uroen, med alle fullmakter for å slukke ufredens ild. Med styrken under sin kommando beleiret han byen og sendte en melding til siyyid Kázim der han bad ham

¹ I kapittel 3 av *Essai sur le Shaykhisme* (bind II, s. 43) siterer A.L.M. Nicolas følgende utdrag fra *Sharh-i-qašidih* av siyyid Kázim: «Jeg har kunngjort at med hundre års mellomrom finnes det noen få utvalgte som utbrer og sår forskriftene som forklarer det som er lovlig og det som er ulovlig, som forteller om de ting som var skjult i løpet av de foregående hundre år. I hvert århundre finnes det med andre ord et lærd og fullkomment menneske som får den religiøse lovs tre til å våkne til live igjen og blomstre, som gjør stammen frisk igjen, så at skapningens bok til sist når sin slutt i løpet av en periode på tolv hundre år. I den stund vil det fremstå et visst antall fullkomne mennesker som skal åpenbare visse svært fortrolige ting som var skjult. ... Når derfor de tolv hundre år er omme, når den første syklus er slutt, som avhang av at Profetens sol og Viláyatens måne kom til syne, så er innflytelsen av den første syklus til ende, og en annen syklus begynner, for å forklare den fortrolige lære og de skjulte hemmeligheter.» Så tilføyer han selv følgende: «Med andre ord, og for å klargjøre dette forbløffende utsagnet som sannelig ikke trenger noen fortolkning, så forteller siyyid Kázim oss at den første syklus på tolv hundre år bare skal fostre legemet og ånden som er avhengig av det. Den er som barnet i mors liv. Den annen syklus skal fostre de rene ånder, sjelene som ikke har noen forbindelse med legemets verden. Det er som om Gud ønsket å oppløfte ånden ved å la den gjøre sin plikt i denne verden. Når derfor den første syklus er til ende, hvor det synlige er Muhammeds navn, så kommer syklusen der de indre ting skal fostres. I denne syklus er de ytre ting underlagt de indre, likesom de indre var underlagt de ytre i den foregående syklus. I denne annen syklus er derfor Profetens himmelske navn, som er Aḥmad, skuestedet, Mesteren: “Men dette navn må nødvendigvis bli funnet i de beste strøk og den reneste luft.”» Nicolas tilføyer videre følgende i en fotnote: «Navnet Aḥmad nevnt ovenfor gjør det nærliggende å tro at det her dreier seg om sjeik Aḥmad. Men om Laḥça kan man imidlertid ikke si at stedet er det beste strøk. Man vet tvertimot at alle de persiske dikterne enstemmig lovpriser Shíráz og det ideelle klimaet der. Man trenger bare å se hva sjeik Aḥmad selv sier om sitt land.»

innstendig om å dempe gemyttene hos den opphissede befolkningen. Han appellerte til ham om å råde innbyggerne til å vise måtehold, om å få dem til å dempe sin stahet og gi seg frivillig inn under hans styre. Hvis de ville ta hensyn til hans råd, lovet han at han ville påta seg å gi dem trygghet og beskyttelse, ville forkynne et alminnelig amnesti og bestrebe seg på å fremme deres velferd. Men hvis de nektet å underkaste seg, advarte han dem om at deres liv ville være i fare, og at en stor ulykke sikkert ville ramme dem.

Da han hadde mottatt denne formelle henvendelsen, innkalte siyyid Kázim hovedmennene bak bevegelsen. Med den ytterste visdom og hengivenhet oppfordret han dem til å slutte å anstifte uro og gi fra seg sine våpen. Han talte med en slik overbevisende veltalenhet, oppriktighet og uhildethet at de ble myke om hjertet og dempet sin motstand. De lovet høytidelig at de neste morgen ville åpne portene til sitadellet og fremstille seg sammen med siyyid Kázim for offiseren som hadde kommandoen over beleiringsstyrkene. Det hersket enighet om at siyyiden skulle gripe inn på deres vegne og sikre dem alt som ville trygge deres ro og velferd. Neppe hadde de forlatt siyyidens nærvær, før ulemaene, hovedmennene bak opprøret, reiste seg samstemmig for å forpurre denne planen. De var fullt klar over at en slik inngripen fra siyyidens side ville tjene til å øke hans prestisje og styrke hans autoritet, og derfor bestemte de seg for å overtale noen av de tåpelige og lett bevegelige elementene blant befolkningen til å gjøre et utfall om natten og angripe fiendens styrker. De forsikret dem at de ville seire på grunnlag av en drøm der en av dem hadde sett 'Abbás,¹ som hadde pålagt ham å anspore sine tilhengere til å føre hellig krig mot beleirerne og lovet at de ville vinne endelig seier.

De lot seg narre av dette tomme løftet og så bort fra rådet som var gitt dem av den vise og forstandige rådgiveren, og de gikk i gang med å sette sine tåpelige ledes planer ut i livet. Siyyid Kázim, som var fullt oppmerksom på den onde innflytelsen som utløste dette opprøret, skrev en detaljert og korrekt rapport om situasjonen til den tyrkiske kommandanten, som igjen skrev til siyyid Kázim og gjentok sin appell om en fredelig avslutning av saken. Han erklærte videre at han på et gitt tidspunkt ville bryte opp sitadellets porter, og at han ville anse siyyidens hjem som det eneste tilfluktssted for en slagen fiende. Denne erklæringen fikk siyyiden spredt over hele byen. Det tjente bare til å vekke befolkningens spott og forakt. Da han ble fortalt hvilken mottagelse erklæringen hadde fått, bemerket siyyiden: «Tiden for dem er morgenstunden. Er ikke morgenstunden nær?»²

¹ Imam Husayns bror.

² Koranen, 11:83.

Til fastsatt tid ved daggry bombarderte fiendens styrker sitadellets festningsvoller, brøt ned murene, gikk inn i byen og røvet og massakrerte et anselig antall av befolkningen. Mange flyktet i forferdelse til plassen foran imam Ḥusayns gravmæle. Andre søkte tilflukt i 'Abbás' helligdom. De som elsket og æret siyyid Kázim, dro til hans hjem. Så stor var mengden som skyndte seg å søke tilflukt der han bodde, at man fant det nødvendig å ta i bruk flere tilstøtende hus for å romme alle de flyktningene som trengte på ved dørene. Så stor og opphisset var folkemengden som flokket seg utenfor huset, at da tumultene endelig hadde lagt seg, ble det konstatert at ikke mindre enn toogtyve personer var blitt trampet ihjel.

For en forferdelse som grep beboerne og gjestene i byen! Hvor strengt behandlet vel ikke seierherrene sin redselslagne fiende! Hvor skamløst og respektløst overså de ikke de hellige rettigheter og privilegier som utallige muhammedanske pilegrimers fromhet hadde forlenet de hellige stedene i Karbilá med! De nektet å anerkjenne såvel imam Ḥusayns gravmæle som 'Abbás' hellige mausoleum som ukrenkelige tilfluktssteder for de tusener som flyktet for et fremmed folks hevnenende vrede. Begge disse hellige gravmælenes hellige enemerker strømmet av ofrenes blod. Ett eneste sted kunne hevde retten til å være et tilfluktssted for de uskyldige og trofaste blant befolkningen. Stedet var siyyid Kázims bolig. Hans hus med tilliggende bygninger ble ansett for å besitte en hellighet som selv sjia-islams helligste gravmæle ikke lenger hadde. Denne merkelige åpenbaringen av Guds hevnenende vrede var en lærepenge for dem som var tilbøyelige til å forkleine denne hellige manns stade. Denne minneverdige begivenheten¹ fant

¹ A.L.M. Nicolas beskriver i *Essai sur le Shaykhisme* (bind II, s. 29-30) hendingen på følgende måte: «Denne begivenheten fant sted i år 1258 (1842) på dagen for *qadr*-festen. Anført av Najíb Páshá inntok hærstyrkene fra Bagdad Karbilá, massakrerte innbyggerne og plyndret de rike moskéene. Rundt ni tusen mennesker ble drept, de fleste av dem persere. Sjah Muḥammad var nokså alvorlig syk i tiden rundt denne katastrofen, og hans embetsmenn holdt ham derfor uvitende om nyheten.

Da sjahen senere fikk høre om det som hadde skjedd, ble han rasende og sverget en grusom hevn, men de russiske og engelske utsendingene grep inn for å dempe gemyttene. Til sist ble mírzá Ja'far *Khán* Muḥíru'd-Dawlih, som nettopp hadde vendt tilbake fra Konstantinopel etter sin tid som ambassadør der, sendt til Erzurum for å møte de engelske, russiske og ottomanske delegatene der.

Da den persiske fullmaktshaveren kom til Tabríz, ble han syk, og i hans sted ble mírzá Taqí *Khán*-i-Faráhání, vazír-nizámen, utpekt av háj'í mírzá Áqásí. Han kom til Erzurum med to hundre offiserer.

Den tyrkiske delegaten var Anvar Effendi, som viste seg å være både høflig og forsonlig stemt. Men en av amír-nizámens menn krenket den sunnittiske religion, og befolkningen angrep ambassadørens leir. To eller tre persere ble drept, alt ble plyndret, og amír-nizámen ble reddet bare fordi Badrí Páshá grep inn.

Den tyrkiske regjeringen gav uttrykk for sin beklagelse og betalte en skadeserstatning på 15.000 tumaner.

Karím *Khán* hevder i *Hidáyatu't-Ṭálibín* at sjeikienes hjem ble respektert av de seirende troppene under plyndringen av Karbilá. Han sa at alle de som søkte tilflukt der, ble reddet, og det

sted på den åttende *dhi'l-hijjih* i år 1258 e.h.¹

Man må helt åpenbart innrømme at i enhver tidsalder og religionsordning er de som er pålagt og forkynne sannheten eller å bane vei for den, uvegerlig blitt bekjempet av flere mektige motstandere som dro deres myndighet i tvil og forsøkte å forvanske deres lære. For en stund har det lyktes dem, enten ved bedrag eller falske påstander, bakvaskelse eller undertrykkelse, å narre de uopplyste og å forlede de svake. De ønsker å beholde grepet på menneskenes tanker og samvittighet, og så lenge Guds tro forble skjult, var de i stand til å nyte fruktene av en kortvarig og usikker makt. Ikke før ble troen forkynt, så oppdaget de til sin store forferdelse at virkningene av deres mørke intriger bleknet for Guds Dags gryende lys. De sterke strålene fra den oppadgående solskiven fikk alle deres renker og onde gjerninger til å falme hen til intet og bli som en bortglemt ting.

Rundt siyyid Kázim var det likeledes samlet en rekke forfengelige og uverdige mennesker som lot som om de var hengivne overfor ham. De foregav å være gudfryktige og fromme og hevdet å være de eneste som kjente mysteriene skjult i sjeik Aḥmads og hans etterfølgers utsagn. De inntok hedersplassene blant siyyid Kázims forsamlede disipler. Til dem rettet han sin tale, og dem viste han betydelig omtanke og høflighet. Og likevel kom han ofte med dulgte og subtile hentydninger til deres blindhet, forfengelighet og fullstendige mangel på evne til å forstå mysteriene i guddommelige utsagn. Han kom blant annet med følgende hentydninger: «Ingen kan forstå min tale uten den som er avlet av meg.» Ofte siterte han denne uttalelsen: «Jeg er trollbundet av visjonen. Jeg er stum av undring, og jeg ser at verden mangler evne til å høre. Jeg evner ikke å røpe mysteriet, og jeg finner at folk er ute av stand til å bære vekten av det.» Ved en annen anledning bemerket han: «Mange er de som hevder å ha oppnådd å bli forenet med den elskede, og likevel nekter denne elskede å bekrefte deres påstand. Ved de tårer han feller for sin elskede, kan den sanne elsker skilles fra den falske.» Mang en gang bemerket han: «Han som er bestemt å skulle åpenbares etter meg, er av ren avstamning, av en berømt ætt, av Fátimihs sæd. Han er middels høy og uten legemlige skavanker.»²

ble samlet mange kostbare ting der. Ingen av siyyid Kázims ledsagere ble drept, mens de som hadde søkt tilflukt i de hellige gravmælene, ble massakrert uten nåde. Det fortelles at pasjaen kom inn på de hellige områdene til hest.»

¹ 10. januar 1843.

² På s. 60-61 i *Essai sur le Shaykhisme*, bind II, gjengir A.L.M. Nicolas følgende utdrag fra siyyid Kázims skrifter: «Jeg tror du har forstått at religionens lov og moralens forskrifter er åndens føde. Derfor er det nødvendig at de religiøse lover er av ulike slag. Det er nødvendig at de tidligere lover noen ganger oppheves, at de består av noe som er tvilsomt og noe som er sikkert, av noe som er generelt og noe som er spesielt, noe som er absolutt og noe som er begrenset, av noe som angår det ytre og noe som angår det indre, slik at barnet kan nå ungdomstiden og bli fullkomment i kraft og dyktighet.

Jeg har hørt sjeik Abú-Turáb¹ berette følgende: «Sammen med flere av siyyid Kázims disipler anså jeg hentydningene til disse ufullkommenhetene som siyyiden erklærte at den lovede var uten, som særlig rettet mot tre av våre meddisipler. Vi kalte dem til og med ved navn som hentydet til deres legemlige skavanker. En av dem var háji mírzá Karím Khán², sønn av Ibráhím Khán-i-Qájár-i-Kirmání, som både var enøyet og hadde sparsom skjeggvekst. En annen var mírzá Ḥasan-i-Gawhar, en uvanlig tykk mann. Den tredje var mírzá Muḥít-i-Shá'ir-i-Kirmání, som var særlig høy og mager. Vi kjente oss overbevist om at disse ikke var andre enn de som siyyiden stadig henviste til som de forfengelige og troløse menneskene som til slutt ville åpenbare sitt sanne jeg og røpe sin utakknemlighet og tåpelighet. Med hensyn til háji mírzá Karím Khán, som i årevis satt ved siyyid Kázims føtter og mottok all sin såkalte lærdom fra ham, fikk han til sist lov av sin læremester til å slå seg ned i Kirmán og beskjefte seg med å fremme islams interesser der og utbre slike overleveringer som knyttet seg til imamenes hellige minne.

Jeg var til stede i siyyid Kázims bibliotek da en av háji mírzá Karím Kháns håndgangne menn en dag kom med en bok som han overrakte siyyiden på vegne av sin herre og bad ham om å lese den og gi sin skriftlige godkjenning av innholdet. Siyyiden leste deler av boken og gav den tilbake til tjeneren ned følgende beskjed: “Si til den herre at han selv kan vurdere sin egen bok bedre enn noen andre.” Tjeneren hadde trukket seg tilbake da siyyiden med sorgfull stemme bemerket: “Forbannet være han! I årevis har han vært sammen med meg, og når han nå akter å reise bort, er hans eneste mål etter så mange års studier og fellesskap å bruke denne boken sin til å utbre slike kjetterske og ateistiske læresetninger som han nå ønsker at jeg skal gå god for. Han har inngått en pakt med noen egenkjærlige hyklere i den hensikt å slå seg ned i Kirmán og ta det ubestridte lederskaps tøyler i sine hender når jeg har forlatt denne verden. Hvor alvorlig han tok feil i sin vurdering! For den guddommelige åpenbarings bris fra ledelsens daglysning vil ganske visst slukke hans lys og gjøre ende på hans innflytelse. Hans bestrebelses tre vil til sist ikke bære annen frukt enn en bitter slutt på hans falske forhåpninger og en nagende anger.

På denne tiden er det at Qá'imen vil fremstå. Og når han har åpenbart seg, vil hans tid være ute, og han vil bli drept. Og når han blir drept, vil verden ha nådd sitt attende år.»

- 1 Ifølge Samandar (s. 32) kom sjeik Abú-Turáb fra Ishtihárd og var blant siyyid Kázims fremste disipler. Han giftet seg med mullá Ḥusayns søster. Han døde mens han satt fengslet i Teheran.
- 2 «Báb skrev til háji Muḥammad-Karím Khán ... og innbød ham til å anerkjenne sin myndighet. Han ikke bare nektet blankt å gjøre det, men skrev i tillegg en avhandling mot Báb og hans lære.» (s. 910) «Minst to slike avhandlinger ble skrevet av háji Muḥammad-Karím Khán. En av dem ble skrevet senere enn denne, sannsynligvis etter Bábs død, på sjah Náṣiri'd-Díns spesielle oppfordring. Av disse to er en blitt trykt og heter “Falskhetens tilintetgjørelse” (*Izháqu'l-bátil*)» (Fotnote 1, s. 910.) (*Journal of the Royal Asiatic Society*, 1889, artikkel 12.)

Sannelig sier jeg, du skal se dette med dine egne øyne. Min bønn for deg er at du må bli beskyttet mot den ondskapsfulle innflytelse som han, den lovede åpenbarings Antikrist, vil øve.” Han bad meg holde denne spådommen skjult til oppstandelsens dag, dagen da allmaktens hånd vil ha avslørt de hemmeligheter som nå ligger skjult i menneskenes bryst. “Reise deg på den dag,” formante han meg, “med urokkelig målbevissthet og besluttosomhet for å gi Guds tro seier. Bekjentgjør vidt og bredt alt du har hørt og sett.”» Denne samme sjeik Abú-Turáb, som i den første delen av Bábs åpenbaringstid fant det klokest og best å ikke slutte seg til hans Sak, næret i sitt hjerte den største kjærlighet til den åpenbarte manifestasjon og forble fast og urokkelig som fjell i sin tro. Til slutt flammet denne ulmende ilden opp i hans sjel og avstedkom en slik oppførsel fra hans side at det førte til at han måtte lide fengsling i Teheran, i samme fangehull hvor Bahá'u'lláh satt fengslet. Han forble standhaftig til siste slutt og kronet et liv i oppofrelse med martyrdødens glans.

Og da siyyid Kázims dager gikk mot slutten, formante han disiplene slik, når som helst han møtte dem, i privat samtale eller i offentlige forelesninger: «O mine elskede venner! Vokt dere, vokt dere, at ikke verdens flyktige forfengeligheter narrer dere når jeg er borte. Vokt dere, at dere ikke blir hovmodige og glemmer Gud. Det påhviler dere å forsake alt velvære, alle jordiske eiendeler og slektninger når dere søker etter ham som er deres hjerters attrå og mitt hjertes attrå. Spre dere vidt omkring, løsriv dere fra alle jordiske ting og bønnfall deres Herre ydmykt og andektig om å støtte og lede dere. Bli aldri unnfallende i deres beslutning om å søke og finne ham som er skjult bak herlighetens slør. Hold ut til den tid da han som er deres sanne veileder og læremester, nådigst vil bistå dere og sette dere i stand til å anerkjenne ham. Vær standhaftige inntil den dag da han vil velge dere som sine venner og heroiske understøttere av den lovede Qá'im. Vel er det med dem av dere som vil tømme martyrdødens beger på hans sti. I sin visdom vil Gud beskytte og bevare noen av dere til å bli vitne til at den guddommelige ledelses stjerne går ned, denne budbringer om den guddommelige åpenbarings sol. De må nødvendigvis være tålmodige, forvissset og standhaftige og hverken vakle eller miste motet. For kort tid etter det første basunstøt som skal slå jorden med utryddelse og død, skal det lyde nok et rop, og da skal allting levendegjøres og vekkes til live. Da vil meningen med disse hellige vers bli åpenbart: “Det støtes i basunen, og alle som er himmel og på jord faller som rammet av lynet, – unntatt den Gud bestemmer. Så støtes det annen gang, og se, de er stående og ser seg om. Jorden vil stråle i Herrens lys! Regnskapsboken legges på plass, og profetene og vitnene bringes frem. Og det vil bli

avsagt dom blant menneskene med rettferd, og de vil ikke lide urett!”¹ Sannelig sier jeg, etter Qá’im vil Qayyúm² bli gjort åpenbar. For når den førstes stjerne er gått ned, vil Husayns skjønnhets sol stige opp og opplyse verden. Da vil “mysteriet” og “hemmeligheten” som sjeik Aḥmad talte om, bli avdekket i all sin herlighet. Han har sagt: “Denne Saks mysterium må nødvendigvis bli gjort åpenbart, og dette budskaps hemmelighet må nødvendigvis bli avslørt.” Å oppleve dagenes Dag er å oppleve forgangne slekters ypperste herlighet, og én god gjerning gjort på den tiden utgjør det samme som utallige århundrer av from tilbedelse. Hvor ofte har vel ikke den ærverdige sjeik Aḥmad fremsagt de versene i Koranen som det allerede er henvist til! Hvilken vekt la han ikke på betydningen av at de forespeilte de tvillingåpenbaringene som skal følge hverandre i rask rekkefølge, og som hver for seg er bestemt å skulle bade verden i sin glans! Hvor mange ganger utbrøt han ikke: “Vel er det med den som vil anerkjenne deres betydning og skue deres glans!” Hvor ofte henvendte han seg vel ikke til meg og bemerket: “Ingen av oss to vil leve lenge nok til å oppleve deres strålende herlighet. Men mange av de trofaste blant dine disipler skal bli vitne til den Dag som vi dessverre aldri kan håpe å skue.” O mine elskede følgesvenner! Hvor stor, hvor uhyre stor er ikke Saken! Hvor opphøyet er ikke det stade som jeg kaller dere til! Hvor stor er ikke den oppgaven som jeg har oppøvd og forberedt dere til! Bestreb dere, og fest blikket på hans løfte. Jeg ber til Gud om at han nådigst må bistå dere i å motstå de stormer av prøvelser og vanskeligheter som nødvendigvis må hjemsøke dere, for å sette dere i stand til å komme uskadd og seirende ut av dem, og lede dere til deres edle skjebne.»

Hvert år i måneden *dhi’l-qa’dih* pleide siyyiden å dra fra Karbilá til Kázimayn³ for å besøke imamenes gravmæler. Han pleide å vende tilbake til Karbilá tidsnok til å besøke imam Husayns gravmæle på dagen *‘arafih*. I dette siste året av sitt liv reiste han sin vane tro fra Karbilá i løpet av de første dagene av måneden *dhi’l-qa’dih*, i år 1259 e.h.⁴ sammen med noen av sine kamerater og venner. På den fjerde dagen i måneden kom han til Masjid-i-Barátha, som ligger langs hovedveien mellom Bagdad og Kázimayn, tidsnok til å fremsi middagsbønnen. Han bad muezzinen kalle de troende sammen for å be. Mens han stod i skyggen av en palme som vendte mot masjidene, sluttet han seg til forsamlingen, og han hadde nettopp avsluttet sin andakt da en araber plutselig dukket opp, gikk bort til siyyiden og omfavnet ham. «For tre

¹ Koranen, 39:68-69.

² Henvisninger til henholdsvis Báb og Bahá’u’lláh.

³ Gravmælene til «de to Kázimer», den syvende imam Músá Kázim og den niende imam Muḥammad-Taqí, omtrent 5 km nord for Bagdad.

⁴ 23. november - 23. desember 1843.

dager siden,» sa han, «gjette jeg flokken min på markene her i nærheten da jeg brått falt i søvn. I min drøm så jeg Muhammed, Guds apostel, som henvendte seg til meg med følgende ord: “Lytt, o hyrde, til mine ord, og gjem dem i ditt hjerte. For disse ord er Guds betrodde skatt som jeg overlater deg til forvaring. Hvis du er trofast mot dem, vil din belønning bli stor. Hvis du ringeakter dem, vil du rammes av en alvorlig straff. Hør meg – dette er det jeg pålegger deg: Hold deg innenfor området rundt Masjid-i-Baráthá. På den tredje dagen etter denne drømmen vil en av mine etterkommere, som heter siyyid Kázim, stoppe ved middagstid under skyggen av palmen i nærheten av masjiden sammen med sine venner og sitt reisefølge. Der vil han forrette sin bønn. Straks du ser ham, oppsøker du ham og overbringer ham mine kjærlige hilsener. Si ham fra meg: «Fryd deg, for din avskjedsstund er nær. Når du har utført dine besøk i Kázimayn og vender tilbake til Karbilá, vil du ta din flukt til meg der på dagen ‘arafiḥ,¹ tre dager etter at du kom dit. Snart etter skal han som er sannheten, bli gjort åpenbar. Da skal verden bli opplyst av lyset fra hans åsyn.»» Et smil bredte seg over siyyid Kázims ansikt etter at gjeteren var ferdig med å beskrive bønnen. Han sa: «Om sannheten av drømmen som du har hatt, hersker det ingen tvil.» Hans følgesvenner ble svært sorgmodige. Han vendte seg til dem og sa: «Skyldes ikke deres kjærlighet til meg den sanndrue som vi alle venter skal komme? Ville dere ikke ønske at jeg skulle dø, slik at den lovede kan bli åpenbart?» Denne episoden er i sin helhet blitt fortalt meg av ikke mindre enn ti personer som alle var til stede ved denne anledningen, og som bevitnet at den var korrekt. Og likevel har mange av dem som med egne øyne bevitnet slike vidunderlige tegn, forkastet sannheten og fornektet hans budskap.

Denne underlige begivenheten ble kjent i vide kretser og skapte sorg i hjertet hos dem som virkelig elsket siyyid Kázim. Til dem talte han oppmuntrende og trøstende ord med uendelig ømhet og glede. Han beroliget deres bekymrede hjerter, styrket deres tro og oppflammet deres iver. Med verdighet og ro avsluttet han sin pilegrimsreise og vendte tilbake til Karbilá. På samme dag som han kom hjem, ble han syk og sengeliggende. Hans fiender spredte et rykte om at han var blitt forgiftet av guvernøren i Bagdad. Dette var ren bakvaskelse og blank løgn, for guvernøren selv hadde ubegrenset tillit til siyyid Kázim og hadde alltid betraktet ham som en høyt begavet leder med skarp oppfatningsevne og en uangripelig karakter.² På

¹ 31. desember 1843.

² «Når det gjelder erobringen av Karbilá, taler Karím Khán med ettertrykk om respekten som de angripende troppene viste overfor sjeikiene og siyyid Kázim-i-Rashtí. Han erklærer uten den minste nøling at det er svært sannsynlig “at siyyid Kázim ble forgiftet i Bagdad av denne æreløse Najíb Páshá som, sier han, gav ham en drikk som gjorde at han ble veldig tørst og døde.” Det er slik perserne skriver historie!» (A.L.M. Nicolas: *Essai sur le Shaykhisme*, II, s. 30-31.)

dagen 'arāfih i år 1259 e.h. tok siyyid Kázim farvel med denne verden i den modne alder av seksti år, i samsvar med den unge gjeterens drøm. Han etterlot seg en flokk oppriktige og hengivne disipler som dro ut, rensset for alt jordisk begjær, for å søke sin lovede elskede. Siyyidens hellige levninger ble gravlagt innenfor området for imam Ḥusayns gravmæle.¹ Hans bortgang skapte et slikt oppstyr i Karbilá at det lignet den uroen som hadde grepet befolkningen der året før,² like før dagen 'arāfih, da den seierrike fienden sprengte portene til sitadellet og massakrerte et anselig antall av byens beleirede innbyggere. Samme dag for ett år siden hadde hans hus vært det eneste tilfluktssted som gav de etterlatte og hjemløse fred og sikkerhet, mens det nå var blitt et sorgens hus hvor de som han hadde gitt vennskap og hjelp, gråt over hans bortgang og sørget over å ha mistet ham.³

¹ «Han ble gravlagt bak vinduet i korridoren inne i gravmålet til De Troendes Fyrste. Dette gravmålet var bygget i en skråning ned mot det indre av de forbudte områdene.» (Ibid., s. 31.)

² «I siyyid Kázims levetid spredte sjeikienes lære seg så grundig over hele Persia at det i provinsen Irak alene var mer enn hundre tusen múrider.» (*Journal Asiatique*, 1866, bind VII, s. 463.)

³ «Her slutter historien om grunnleggelsen av sjeikismen, eller ihvertfall om dens enhet, for etter at siyyid Kázim-i-Rashtí døde, ble den delt i to grener. Under navnet bábisme blomstret en gren, slik kraften i bevegelsen skapt av sjeik Aḥmad bar bud om, og dermed oppfylte den de to læremestrenes forventninger, hvis man kan tro på deres forutsigelser. Under Karím-i-Khán-i-Qajár-i-Kirmánís lederskap vil den andre grenen fortsette sin kamp mot den sjiittiske sekten, men vil alltid søke trygghet i å fremstå som ithná-'asharismen i det ytre. Om Báb og hans tilhengere er nederdrettede og ugudelige, slik Karím Khán påstår, så ser til gjengjeld bábíene på Karím Khán som Antikristen eller Dajjál som Muhammed forutsa.» (A.L.M. Nicolas: *Essai sur le Shaykhisme*, bind II, s. 31.)